

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายวิชา **วัฒนธรรมนำพาชีวิต**

รหัสวิชา **สค 13047**

จำนวน **2** หน่วยกิต

สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
ระดับประถมศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารวิชาการลำดับที่ 13/2557

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047

จำนวน 2 หน่วยกิต

สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

ระดับประถมศึกษา

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดพิมพ์เอกสารนี้
เนื้อหาในเอกสารไม่ได้สะท้อนความคิดเห็นหรือเป็นนโยบายของ
กระทรวงแรงงานสหรัฐอเมริกา ชื่อทางการค้า ผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์
หรือองค์กรที่ได้รับการรับรองจากสหรัฐอเมริกา

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารวิชาการลำดับที่ 13/2557

เอกสารวิชาการลำดับที่ 13/2557

- ชื่อหนังสือ : แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต
รหัสรายวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
- พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรกฎาคม 2557
- จำนวนพิมพ์ : จำนวน 500 เล่ม
- จัดพิมพ์และเผยแพร่ : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0 2281 7277, 0 2628 5329
โทรสาร 0 2628 5330, 0 2281 7216
- เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th>
- สนับสนุนเงินทุนในการจัดพิมพ์ : องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)
- พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์
44 ถนนบูรณศาสตร์ หลังศาลเจ้าพ่อเสือ
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 0 2224 1648-9 โทรสาร 0 2622 1395

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ได้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัส สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต สำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพผ่านประสบการณ์ การปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา เนื้อหาในแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ฉบับนี้ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชา รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา เนื้อหาสาระ ตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ตลอดจนแนวทางการจัดกิจกรรมการพัฒนา ผู้เรียนด้านอื่น ๆ ซึ่งผู้จัดทำได้รวบรวมรายละเอียดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียนอย่างแท้จริง

การดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาวัฒนธรรมนำพาชีวิต ได้รับความร่วมมือจากองค์กรและหน่วยงานที่มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ USAID มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท SAVE THE CHILDREN UK องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และ คณะผู้จัดทำที่ช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงขอขอบคุณ ไว้ ณ ที่นี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและส่งผลดีสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทยที่อยู่ในเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับ

(นายประเสริฐ บุญเรือง)

เลขาธิการ กศน.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
คำอธิบายรายวิชา	1
รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา	2
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม	4
- ใบความรู้ เรื่อง ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม	6
- ใบงานที่ 1 เรื่อง วัฒนธรรม	8
- ใบงานที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรม	9
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความเป็นมาและวัฒนธรรมในชุมชน	10
- ใบความรู้ เรื่อง ความเป็นมาและวัฒนธรรมในชุมชน	12
- ใบงานที่ 3 เรื่อง ความเป็นมาของวัฒนธรรม	23
- ใบงานที่ 4 เรื่อง ความเป็นมาของวัฒนธรรม	25
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความหมายของสังคมและชุมชน	28
- ใบความรู้ เรื่อง ความหมายของสังคมและชุมชน	30
- ใบงานที่ 5 เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน	35
- ใบงานที่ 6 เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน	36
- ใบงานที่ 7 เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน	37
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	39
- ใบความรู้ เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	41
- ใบงานที่ 8 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย	49
- ใบงานที่ 9 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย	50
- ใบงานที่ 10 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย	51
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี	52
- ใบความรู้ เรื่อง ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี	54
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี	58
- ใบความรู้ เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี	60
- ใบงานที่ 11 เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย	71
- ใบงานที่ 12 เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย	72

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	เรื่อง ประเททวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี 74
- ใบความรู้	เรื่อง ประเททวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี 77
- ใบงานที่ 13	เรื่อง ประเททของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 88
- ใบงานที่ 14	เรื่อง ประเททของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 89
- ใบงานที่ 15	เรื่อง ประเททของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 90
- ใบงานที่ 16	เรื่อง ประเททของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 91
แบบทดสอบหลังเรียน	92
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	93
บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	94
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	97
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมครั้งที่ 1	99
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมครั้งที่ 2	100
คณะผู้จัดทำ	101

คำอธิบายรายวิชา
ชื่อรายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
ระดับประถมศึกษา

มาตรฐานที่ 5.2

มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรมประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นและประเทศไทย

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรม ของชุมชน สังคม และประเทศไทย
2. การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
3. การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. ศึกษาจากใบความรู้ ตำรา สื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. ศึกษาจากภูมิปัญญา ผู้รู้ สถาบันทางศาสนา
3. การฝึกปฏิบัติจากใบงาน
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ
5. การทดสอบ
6. การทำโครงการ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน
2. การประเมินโครงการ
3. ตรวจใบงาน
4. ตรวจแบบทดสอบ

รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา
ชื่อรายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
ระดับประถมศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ชุมชน สังคม และประเทศไทย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวน (ชั่วโมง)
1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศ 2. ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชน	1. ความหมายวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศไทย 2. ความสำคัญวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศไทย 3. ความเป็นมาของชุมชน สังคม และประเทศไทย 4. วัฒนธรรมในชุมชน สังคม และประเทศไทย	16
2	การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม 2. ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม	1. ความหมายของสังคมและชุมชน 2. ความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคม 3. การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข	24
3	การปฏิบัติตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความหมายของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	40

ที่	หัวข้อเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวน (ชั่วโมง)
		2. ความตระหนักถึง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย 3. ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	2. ความสำคัญของ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และ ประเทศไทย 3. ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน สังคมและประเทศไทย : ความหมายและคุณค่าของวัฒนธรรม (8 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
1. ความหมาย ของวัฒนธรรม ของชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเป็นมา ความหมายและ ความสำคัญของ วัฒนธรรมของชุมชน สังคม และ ประเทศไทย	วัฒนธรรมมีความหมาย และความสำคัญต่อชุมชน สังคม และประเทศไทย จึงจำเป็นที่จะต้อง ตระหนักถึง ความสำคัญ ของวัฒนธรรม	<u>ขั้นนำ</u> 1. ผู้สอนกล่าวทักทายและสนทนา เกี่ยวกับวัฒนธรรมในชุมชนของ ผู้เรียน 2. ผู้สอนกล่าวถึงวัฒนธรรมไทย เช่น ภาษา มารยาท การแต่งกาย การแสดง และการละเล่น โดยยก ตัวอย่างภาษาไทย การไหว้ เป็นต้น	1. ภาพวัฒนธรรม ไทย 2. ใบความรู้เรื่อง ความหมาย สำคัญของ วัฒนธรรมของ ชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. สังเกตความ ร่วมมือในการ แสดงความ คิดเห็นและการทำ กิจกรรมร่วมกัน ในกลุ่ม 2. ตรวจผลงาน ในการทำใบงาน
2. ความสำคัญ ของวัฒนธรรม ของชุมชน สังคม และประเทศไทย	2. ตระหนักถึง ความสำคัญของ วัฒนธรรมของชุมชน		<u>ขั้นสอน</u> 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมให้ ความหมายของวัฒนธรรม ตามความเข้าใจของตนผู้สอน นำภาพให้ผู้เรียนดูและให้ผู้เรียน บอกว่าเป็นวัฒนธรรมหรือไม่ เช่น ภาพการแห่ขบวนแห่ ภาพการแต่ง กายของชาวเขา ภาพการทำบุญ ในวันออกพรรษา ภาพการตักน้ำ เป็นต้น	3. ใบงานเรื่อง วัฒนธรรม	

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน สังคมและประเทศไทย : ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม (8 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			4. ผู้สอนนำบทความ เรื่อง ความสำคัญวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศให้ผู้เรียนอ่าน และทำความเข้าใจและให้ผู้เรียน ทำใบงานที่ 1 เรื่อง วัฒนธรรม ขั้นสรุป 5. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน กำหนดให้ผู้เรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม ในหัวข้อเรื่องความสำคัญของ วัฒนธรรมในชุมชนพร้อมให้ ผู้เรียนเขียนสรุปลงในกระดาษ 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุป เรื่องวัฒนธรรมในประเด็น ดังต่อไปนี้ 6.1 ความหมายของวัฒนธรรม 6.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม		

ใบความรู้ เรื่อง ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม โดยทั่วไป หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่บ้านผลิตขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และความเหมาะสม

วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่านดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่าวัฒนธรรมคือเรื่องที่ว่าด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปมักกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ ด้วย ทั้งยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคม และแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุและกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ รวมทั้งระบบศีลธรรม

วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ อาจได้รับอิทธิพลจากการติดต่อกับภูมิภาคอื่น เช่น การเป็นอาณานิคม การค้าขาย การย้ายถิ่นฐาน การสื่อสารมวลชนและศาสนา อีกทั้งระบบความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาสนา มีบทบาทในวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมาโดยตลอด

วัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- **วัฒนธรรมทางวัตถุ** คือ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่มนุษย์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อความสุขทางกาย อันได้แก่ ยานพาหนะ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนเครื่องป้องกันตัวให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง
- **วัฒนธรรมทางจิตใจ** เป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้เกิดปัญญาและมีจิตใจที่งดงาม อันได้แก่ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม คติธรรม ตลอดจนศิลปะ วรรณคดี และระเบียบ แบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณี

นักมานุษยวิทยาส่วนใหญ่มักใช้คำ “วัฒนธรรม” ไปในเชิงของวิสัยสามารถของคนทั่วไปในการบ่งชี้จัดหมวดหมู่และสื่อถึงประสบการณ์ของตนในลักษณะเชิงสัญลักษณ์ คนเราใช้วิสัยสามารถดังกล่าวสำหรับบ่งชี้เรื่องราวและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดในหมู่มนุษย์ด้วยกันมานานมากแล้ว อย่างไรก็ตาม นักมานุษยวิทยาหรือไพรเมตวิทยาก็ได้บ่งชี้ลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าว ในวานรหรือไพรเมต ซึ่งเป็นกลุ่มสัตว์ที่มีสายพันธุ์ใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดมานานแล้วเช่นกัน และโดยนักโบราณคดีจะมุ่งเฉพาะไปที่วัฒนธรรมที่เป็นเรื่องราวเท่านั้น (ซากเรื่องราวที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์) ขณะเดียวกัน นักมานุษยวิทยาสังคมก็มองไปที่ปฏิสัมพันธ์ของสังคม สถานภาพและสถาบัน ส่วนนักมานุษยวิทยาวัฒนธรรมก็เน้นที่บรรทัดฐานและคุณค่า

การแบ่งแยกแนวกันนี้ แสดงให้เห็นถึงเงื่อนไขที่แตกต่างกันที่ขึ้นอยู่กับงานที่ต่างกันของนักมานุษยวิทยา และความจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นจุดการวิจัยที่ต้องชัดเจน จึงไม่จำเป็นว่าจะเป็นการสะท้อนถึงทฤษฎีของวัฒนธรรม ซึ่งย่อมแตกต่างกันไปตามเชิงของเรื่องราว เชิงสังคม และเชิงบรรทัดฐาน (norm) รวมทั้ง ไม่จำเป็นต้องสะท้อนถึงการแข่งขันกันเองในระหว่างทฤษฎีต่าง ๆ ของวัฒนธรรม

ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

สรุปได้ดังนี้

- 1) วัฒนธรรมเป็นเครื่องสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์ วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทย ให้มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนรวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมตลอดจนถึงการสร้างแบบแผนของความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของสมาชิกให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน
- 2) วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเดียวกัน เกิดความเป็นปึกแผ่น จงรักภักดีและอุทิศตนให้กับสังคมทำให้สังคมอยู่รอด
- 3) วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน เช่น รูปแบบของครอบครัวจะเห็นได้ว่าลักษณะของครอบครัวแต่ละสังคมต่างกันไป ทั้งนี้ เนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมเป็นตัวกำหนดรูปแบบ เช่น วัฒนธรรมไทยกำหนดเป็นแบบสามีภรรยาเดียว ในอีกสังคมหนึ่งกำหนดว่าชายอาจมีภรรยาได้หลายคน หรือหญิงอาจมีสามีได้หลายคน ความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ดีหรือเป็นเรื่องขัดต่อศีลธรรม
- 4) วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหา และสนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น มนุษย์ต้องแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้รับการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการใช้ทรัพยากรนั้น ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตและถ่ายทอดจากสมาชิกคนหนึ่งไปสู่สมาชิกอื่นต่อไป ได้โดยวัฒนธรรมของสังคม
- 5) วัฒนธรรมช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีงามเหมาะสม เช่น ความมีระเบียบ วินัย ขยัน ประหยัด อุตุน การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว
- 6) วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ คำว่า เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะพิเศษหรือลักษณะเด่นของบุคคล หรือสังคม ที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมการพบปะกันในสังคมไทย จะมีการยกมือไหว้กันแต่ในสังคมญี่ปุ่นใช้การคำนับกัน เป็นต้น

ใบงานที่ 1

เรื่อง วัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะและประเภทของวัฒนธรรม จากหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม หรือแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ แล้วลงบันทึกในตาราง

[illegible]

ใบงานที่ 2 เรื่อง วัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนหาภาพหรือวาดภาพวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ มาติดลงในใบงาน แล้วเขียนบรรยายได้ภาพความยาวประมาณ 10 - 15 บรรทัด

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศไทย : ความเข้ามาและพัฒนาวัฒนธรรมในชุมชน (8 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
1. ความเข้ามาของชุมชน สังคม และประเทศไทย 2. วัฒนธรรมในชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้ามา ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศ 2. ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาวัฒนธรรมของชุมชน 3. นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองได้	วัฒนธรรมไทยมีความเป็นมาอย่างยาวนานอีกทั้งยังมีความแตกต่างในแต่ละชุมชน สังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสืบสานและอนุรักษ์ให้คงไว้ต่อไป	<u>ขั้นนำ</u> 1. ผู้สอนกล่าวทักทายและสนทนาเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรม 2. ผู้สอนเล่าเรื่องราวความเป็นมาของวัฒนธรรมในชุมชนที่มีมาแต่โบราณและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียนในเรื่องของวัฒนธรรมในชุมชน <u>ขั้นสอน</u> 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยให้ผู้เรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของอนุรักษ์วัฒนธรรม ในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งเขียนสรุปข้อแลกเปลี่ยนที่ได้ลงในกระดาษ 4. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอข้อแลกเปลี่ยนที่ได้จากกลุ่ม	1. ใบงานเรื่องความเป็นมาของวัฒนธรรม 2. ตัวอย่างเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย	1. สังเกตความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม 2. ตรวจสอบผลงานในการทำงาน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน สังคม และประเทศไทย : ความเข้ามาและวัฒนธรรมในชุมชน (8 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			<u>ขั้นสรุป</u> 5. ผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับความเป็นมาของวัฒนธรรมและให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 3 และ 4 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถึงความเข้ามาของวัฒนธรรมในชุมชนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนให้คงอยู่ต่อไป		

ใบความรู้ เรื่อง ความเป็นมาและวัฒนธรรมในชุมชน

ที่มาของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมไทยมีที่มาจากหลายแหล่งกำเนิดด้วยกัน ดังนี้

1. **สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสังคมเกษตรกรรม** เนื่องจากพื้นที่ของประเทศไทยส่วนใหญ่มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ คนไทยจึงมีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง ทำให้เกิดวิถีชีวิตริมน้ำและประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่สำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

2. **พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา** พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยคนไทยได้นำหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การบวชเพื่อสืบทอดศาสนา เป็นต้น

3. **ค่านิยม** เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ค่านิยมบางอย่างกลายเป็นแกนหลักของวัฒนธรรมไทย เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยให้ความเคารพและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก

4. **การเผยแพร่และการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ** ในอดีตประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากจีนและอินเดียเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มาจากชาติตะวันตกที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกายตามแบบสากล การผูกเนคไท การสวมเสื้อนอก การสร้างบ้านเรือนรูปทรงต่าง ๆ เป็นต้น

วัฒนธรรมชุมชน

มนุษย์ไม่อาจจะอยู่เพียงลำพังคนเดียวได้ จำเป็นต้องอยู่รวมกลุ่มกันเพื่อที่จะพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครั้นเมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากแล้ว ก็ต้องมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก และได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นกฎหมายในที่สุด ขณะที่อีกด้านเป็นระเบียบแบบแผนการปฏิบัติที่สังคมยอมรับว่าดี ว่าถูกต้อง โดยไม่ได้เป็นการบังคับ แต่เป็นการสมัครใจทำและยอมรับปฏิบัติกันเรื่อยมา นั่นคือ สิ่งที่เราเรียกว่า วัฒนธรรม ซึ่งมนุษย์ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม

ดังนั้น “วัฒนธรรม” จึงเป็นแบบแผนประเพณีปฏิบัติ และได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน โดยเมื่อกล่าวจำเพาะลงไปในเรื่องหาที่เป็นเฉพาะแต่วัฒนธรรมพื้นบ้าน ก็จะได้อิงกับความหมายของวัฒนธรรมในภาพรวม แม้วัฒนธรรมพื้นบ้านจะเป็นเรื่องของกลุ่มชนหนึ่ง ๆ แต่ก็อาจได้รับการยอมรับและนิยมปฏิบัติ จากคนทั่วไป ไม่เฉพาะกลุ่มก็ได้

วัฒนธรรมพื้นบ้านในแต่ละแห่ง ย่อมมีทั้งการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไป ในแต่ละท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน อาทิ ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ทัศนคติ ความเชื่อ ลักษณะการประกอบอาชีพ เช่น เป็นชุมชนเกษตรกรรม เป็นชุมชนประมง เป็นต้น และยังขึ้นอยู่กับ การเปิดรับอารยธรรม และความเจริญของกลุ่มชนอื่น เข้ามาผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม

แต่ถึงแม้การไหลบ่าของวัฒนธรรมภายนอกจะถาโถมเข้ามาอย่างรุนแรง จนทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านบางอย่างกลืนหายไปกับกระแสดังกล่าว แต่ก็ยังเหลืออีกมากที่ธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของกลุ่มตนได้ และวัฒนธรรมพื้นบ้านของไทย ก็เป็นอีกตัวอย่างที่สะท้อนภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

จากความจริงที่ว่า วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขเวลา เมื่อมีการคิดค้น หรือพบสิ่งใหม่ ๆ ที่ใช้แก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้ วัฒนธรรมบางอย่างอาจเลิกใช้ ดังนั้น การจะรักษาวัฒนธรรมเดิมไว้ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้น ให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพตามยุคสมัย วัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ภายใต้ความจริงนี้ด้วย ดังนั้น จะเห็นความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น ซึ่งก็ต้องเปลี่ยนแปลงควบคู่กับการอนุรักษ์คุณค่าเดิมไว้ด้วย

ในด้านความสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คงมิใช่เพียงภาพสะท้อนความเจริญของงานเท่านั้น แต่ยังเสมือนเป็นครูที่ช่วยให้มนุษย์เข้าใจสภาพชีวิตดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นกรงล้อมให้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่นิยมกันว่าดี และถูกต้อง เพราะวัฒนธรรมเกิดขึ้นสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิดทัศนคติความเชื่อ ค่านิยม และระเบียบแบบแผนอื่น ๆ

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ หรือคนในชุมชนนั้น จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้เข้าใจถึงชีวิต รักษาคุณค่าความดีงามนั้นไว้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเผยแพร่สู่สังคมอื่น ในขณะเดียวกัน ก็ต้องพัฒนาให้เจริญงอกงาม ถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องกันไปในอนาคต

โดยสรุปความหมายของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ วิถีปฏิบัติและการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน หรือท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น โดยในความต่างนั้น เราเรียกว่าความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้ยึดถือปฏิบัติและถ่ายทอด สืบต่อกันมา ทั้งนี้การสืบทอดนั้น อาจคงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผนเดิม หรืออาจจะมีการปรับเปลี่ยน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคมในแต่ละยุคสมัย

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเพณีไทย

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ให้ดำรงอยู่สืบไป จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนไทยทุกคน ซึ่งมีหลายวิธีการด้วยกัน ดังนี้

- **การรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมต่าง ๆ** ทั้งจากคนในท้องถิ่น และเอกสารที่ได้มีการบันทึกไว้ เพื่อนำมาศึกษา วิจัยให้เข้าใจถึงแก่นแท้ เอกลักษณ์ และคุณประโยชน์ของวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้คนรุ่นใหม่ เกิดการยอมรับ และนำไปปรับใช้กับชีวิตยุคปัจจุบันได้
- **ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของประเพณีไทย** โดยเฉพาะประเพณีในท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจและสามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เข้ามาได้
- **การณรงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก** ความรับผิดชอบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้กับคนไทยทุกคน เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญ ของวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน รวมทั้งภาคเอกชนต้องร่วมกันในการส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการบริการความรู้ วิชาการ และทุนทรัพย์สำหรับจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน
- **ส่งเสริมให้ใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นสื่อกลาง** ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งวัฒนธรรมภายในประเทศ ระหว่างท้องถิ่นต่าง ๆ และระหว่างประเทศ

- **ปลูกฝังทัศนคติว่าทุกคนมีหน้าที่เสริมสร้าง** พื้นฟู และการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่เป็นสมบัติของชาติให้ทุกคนเกิดความเข้าใจว่า สิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงของความเป็นอยู่ของทุกคน **สร้างศูนย์กลางในการเผยแพร่** ประชาสัมพันธ์ผลงานทางด้านวัฒนธรรมด้วยระบบเครือข่ายสารสนเทศ เช่น เว็บไซต์ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว และสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตได้ง่าย อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

30 วันสำคัญของไทย ที่เยาวชนควรรู้

ในแต่ละปี ประเทศไทยเราจะมีวันสำคัญของชาติหลายวันด้วยกัน ทั้งที่เป็นวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวันสำคัญทางประเพณี ซึ่งในจำนวนวันเหล่านี้ รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวันหยุดราชการ 16 วันด้วยกัน เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา วันจักรี วันสงกรานต์ และวันฉัตรมงคล เป็นต้น

วันสำคัญ หมายถึง วันที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในอดีต และเพื่อเป็นการระลึกถึงความสำคัญของวันนั้น ๆ รัฐ ชุมชน หรือหน่วยงานจึงได้จัดให้มีพิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนหรือคนในสังคมได้ตระหนัก และระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในวันนั้นด้วยความภาคภูมิใจ หรือเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามสืบทอดต่อกันมา ซึ่งวันสำคัญนี้จะมีหลายระดับ เช่น ระดับบุคคล ได้แก่ วันเกิด วันแต่งงาน ระดับหน่วยงาน ได้แก่ วันสถาปนาของหน่วยงานนั้น ๆ ระดับชาติ ได้แก่ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันวิสาขบูชา และวันภาษาไทยแห่งชาติ เป็นต้น

อนึ่ง เพื่อให้เยาวชนของเราได้รู้จักวันสำคัญของไทย กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม จึงขอสรุปวันสำคัญ ๆ ที่ควรรู้จักในรอบปีให้ทราบดังนี้

วันสำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทย

1. **วันกองทัพไทย** ตรงกับวันที่ 18 มกราคม ของทุกปี เป็นวันที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกระทำยุทธหัตถีมีชัยชนะต่อพระมหาอุปราชา เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2135 ยุทธหัตถี หมายถึง การต่อสู้ด้วยอาวุธบนหลังช้าง เป็นการรบอย่างกษัตริย์สมัยโบราณ ถือเป็นยอดยุทธวิธีของนักรบ เพราะเป็นการต่อสู้อย่างตัวต่อตัว กษัตริย์พระองค์ใดกระทำยุทธหัตถีชนะจะได้รับการยกย่องว่า มีพระเกียรติยศ สูงสุด และแม้แต่ผู้แพ้ก็ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นนักรบแท้ เช่นกัน

2. **วันศิลปินแห่งชาติ** ตรงกับวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันประกาศยกย่อง และ เชิดชูเกียรติศิลปินชั้นครูของไทย ที่ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็น “ศิลปินแห่งชาติ” โดยยึดถือเอาวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ 2 “พระปฐมบรมศิลปินแห่งกรุงรัตนโกสินทร์” ผู้ทรงรอบรู้ และเชี่ยวชาญในศิลปะทุกแขนงอย่างกว้างขวางลึกซึ้งเป็น “วันศิลปินแห่งชาติ”

3. **วันพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า** ตรงกับวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี เป็นการระลึกถึงวันคล้ายวันพระราชสมภพของรัชกาลที่ 3 ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ในการทำนุบำรุงบ้านเมือง ทั้งในด้านการศาสนา การศึกษาและอื่น ๆ อีกมากมาย ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ อย่างยิ่ง ในสมัยของพระองค์ได้ทรงเก็บเงินบางส่วนใส่ “ถุงแดง” เอาไว้ ซึ่งต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรง นำมาใช้เป็นค่าปรับในกรณีพิพาทกับประเทศฝรั่งเศส เมื่อ ร.ศ.112 ช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นวิกฤตการณ์ ทางการเมือง และสงครามระหว่างประเทศไปได้

4. **วันจักรี** ตรงกับวันที่ 6 เมษายน ของทุกปี หมายถึง วันที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ พระปฐมบรมราชวงศ์จักรี เสด็จกรีธาทัพถึงพระนคร และทรงรับอัญเชิญ เถลิงถวัลย์-ราชสมบัติดำรงราชอาณาจักรสยามประเทศเป็นวันแรก ตลอดพระชนม์ชีพของรัชกาลที่ 1 ต้องทรงออกศึกใหญ่เพื่อกอบกู้อิสรภาพถึง 11 ครั้ง โดยทรงเป็นแม่ทัพถึง 10 ครั้ง และทรงร่วมกับพระเจ้ากรุงธนบุรี 1 ครั้ง และเมื่อทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ยังต้องออกศึกเพื่อปกป้องอิสรภาพของชาติไทย อีกถึง 7 ครั้ง นับว่าพระองค์ทรงเป็นพระกษัตริย์ยอดนักรบที่ยิ่งใหญ่และเก่งกล้าสามารถยิ่ง

5. **วันฉัตรมงคล** ตรงกับวันที่ 5 พฤษภาคม ของทุกปี คือ วันรำลึกถึงวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงกระทำพิธีบรมราชาภิเษกเสด็จขึ้นครองราชย์ เป็นพระมหากษัตริย์ ลำดับที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรีอย่างสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2491 และทรงมี พระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” (ซึ่งในวัน ที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 เมื่อพระองค์เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ สืบต่อจากพระบรมเชษฐาธิราชรัชกาล ที่ 8 นั้น ยังไม่ได้ทรงกระทำพิธีบรมราชาภิเษก เนื่องจากต้องเสด็จกลับไปศึกษาต่อ)

6. **วันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ** ตรงกับวันที่ 18 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันเกิดสุริยุปราคา เต็มดวง อันเป็นปรากฏการณ์ที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงคำนวณทำนายไว้ก่อนล่วงหน้าถึง 2 ปี อย่างแม่นยำ และได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรที่ตำบลหว้ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในวันดังกล่าว เมื่อปี พ.ศ. 2411

7. **วันเยาวชนแห่งชาติ** ตรงกับวันที่ 20 กันยายน ของทุกปี ด้วยถือว่า วันนี้เป็นวันที่เป็นสิริมงคลยิ่ง เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ถึงสองพระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ซึ่งทั้งสองพระองค์ นอกจากจะทรงครองราชย์สมบัติ ตั้งแต่ทรงพระเยาว์แล้ว ยังทรงพระปรีชาสามารถยิ่ง สมควรที่เยาวชนไทยจะเจริญรอยตามเบื้องยุคลบาท

8. **วันปียมหหาราช** ตรงกับวันที่ 23 ตุลาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย พระราชกรณียกิจของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็น การเลิกทาส การพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสาธารณูปการ การเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ฯลฯ ล้วนเป็นพื้นฐานแห่งความเจริญสืบต่อมาจนปัจจุบัน

9. **วันวิษณุวสุ** ตรงกับวันที่ 25 พฤศจิกายน ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเปี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถ ทรงได้รับพระราชสมัญญาว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เพราะทรงเป็นปราชญ์ทางอักษรศาสตร์ เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว ที่ทรงพระราชนิพนธ์วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เท่าที่รวบรวมได้ในปัจจุบันมีถึง 1,236 เรื่อง นอกจากนั้น ยังทรงบัญญัติศัพท์ และทรงตั้งนามสกุลพระราชทาน ซึ่งได้รวบรวมไว้ขณะนี้เป็นจำนวนประมาณ 6,432 นามสกุล

10. **วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี วันนี้ถือเป็น “วันพ่อแห่งชาติ” และ “วันชาติไทย” ด้วย ตลอดระยะเวลายาวนานร่วม 60 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอุทิศพระวรกาย พระราชหฤทัย และพระสติปัญญาของพระองค์ บำเพ็ญพระราชกรณียกิจ อันยังประโยชน์สุขให้แก่ราษฎรของพระองค์มาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจที่มีอยู่มากมายนับไม่ถ้วนนับพันโครงการ

11. **วันรัฐธรรมนูญ** ตรงกับวันที่ 10 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามฉบับถาวร เป็นฉบับแรกให้แก่ปวงชนชาวไทย เมื่อปี พ.ศ. 2475 ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช เป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ และมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

12. **วันพระเจ้าตากสินมหาราช** ตรงกับวันที่ 28 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันปราบดาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงเป็นวีรกษัตริย์ไทยอีกพระองค์หนึ่งที่ได้รับการเทิดทูนและเคารพบูชาจากประชาชนชาวไทยมาโดยตลอด ไม่เพียงเพราะพระปรีชาสามารถในการรบที่กอบกู้ชาติไทยให้เป็นเอกราช และสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่บ้านเมืองของเราเท่านั้น แต่พระองค์ยังเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว มีความกตัญญู และเสียสละต่อผืนแผ่นดินไทยอย่างยากที่จะหาผู้ใดเสมือนเหมือนอีกด้วย

วันสำคัญหลัก ๆ ทางศาสนา ประกอบด้วย

1. **วันมาฆบูชา** ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี) เป็นวันที่พระอรหันต์ที่พระพุทธเจ้าทรงบวชให้ จำนวน 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกัน โดยมิได้นัดหมาย พระพุทธองค์ จึงได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ ในที่ประชุมสงฆ์เหล่านั้น ปัจจุบันเราถือว่าวันนี้เป็น **“วันแห่งความรักทาง พุทธศาสนา”** ทั้งนี้ เนื่องจากวันดังกล่าวได้เกิดเหตุการณ์พิเศษ ที่เรียกว่า **“จาตุรงคสันนิบาต”** ขึ้น และเป็น วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประกาศหลักการและอุดมการณ์แห่งพุทธศาสนา อันมีเนื้อหาหลัก ว่าด้วยการส่งเสริมให้มวลมนุษย์ตั้งมั่นในการทำความดี ละความชั่ว ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน นั่นก็คือ ทรงสอนให้ทุกคนมีความรักอันยิ่งใหญ่ เป็นรักที่ไม่เห็นแก่ตัว เพราะสอนให้รู้จักรักและเมตตาต่อเพื่อน ร่วมโลก โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำพระธรรมคำสั่งสอนดังกล่าวไปเผยแผ่

2. **วันวิสาขบูชา** ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (ตรงกับเดือนพฤษภาคม ของทุกปี) เป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งสิ่งสำคัญยิ่งในการบังเกิดพระพุทธรูปในโลก ก็คือ “ธรรมะ” ที่พระองค์ทรงตรัสรู้ อันเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ทรงเปรียบเสมือนบรมครูผู้มาสอน มาชี้แนะแก่มวลมนุษย์ มิฉะนั้น คนเราก็คงไม่รู้จักหนทางแห่งการปฏิบัติธรรมเพื่อล่วงพ้นความทุกข์ เป็นแน่แท้ และวันวิสาขบูชานี้ องค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองให้เป็นวันสำคัญสากลเมื่อปี พ.ศ. 2542

3. **วันอาสาฬหบูชา** ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (ตรงกับเดือนกรกฎาคมของทุกปี) เป็นวันที่มีพระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ครบเป็นองค์รัตนตรัยครั้งแรกในโลก ซึ่งพระสงฆ์องค์แรก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ และปฐมเทศนาที่ทรงแสดง คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร หมายถึง พระสูตรว่าด้วยการยังธรรมจักรให้เป็นไป นั่นคือ ธรรมะของพระพุทธองค์เหมือนวงล้อธรรมที่ได้เริ่มเคลื่อนแล้วจากจุดเริ่มต้นในวันนี้

4. **วันเข้าพรรษา** ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 (ตรงกับเดือนกรกฎาคมของทุกปี) เป็นวันเริ่มต้นที่พระภิกษุสงฆ์จะต้องอธิษฐานจำพรรษาอยู่กับที่ ไม่เที่ยวจาริกไปยังที่ต่าง ๆ เป็นเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ซึ่งการให้จำพรรษาในสมัยพุทธกาล ก็เพื่อป้องกันมิให้พระสงฆ์ไปเหยียบย่ำข้าว และพืชผลของชาวบ้านเสียหาย ต่อมาถือเป็นโอกาสดี ที่พระภิกษุจะได้มาอยู่ร่วมกันเพื่อศึกษาธรรมะ ส่วนชาวบ้านก็ได้เข้าวัดถวายทาน รักษาศีล ฟังธรรม และเจริญภาวนาเพื่อเพิ่มพูนบุญกุศล โดยมีพระภิกษุเป็นแบบอย่าง ครั้นต่อมาจึงเกิดประเพณีนิยมบวช 3 เดือน ขณะเดียวกัน ก็มีพุทธศาสนิกชนจำนวนหนึ่งนิยมถือเอาวันเข้าพรรษาเป็นวันเริ่มต้นที่จะอธิษฐานจิต ลดละความชั่วทั้งหลาย และทำความดีเพิ่มขึ้น สำหรับประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันนี้ คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝน และการแห่ถวายเทียนพรรษา

5. **วันออกพรรษา** ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่พระภิกษุพ้นข้อกำหนดทางวินัยที่จะอยู่จำพรรษา นับตั้งแต่วันเข้าพรรษาเป็นต้นมา และสามารถจาริกไปค้างแรมที่อื่นได้ ซึ่งจะมีประเพณีที่เกี่ยวข้อง คือ การตักบาตรเทโวโรหณะ คือ วันถัดจากวันออกพรรษา 1 วัน ซึ่งพุทธศาสนิกชนมักจะตักบาตรในวันนี้ด้วย นิยมว่าเป็นวันคล้ายวันที่พระพุทธเจ้า เสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากเสด็จ ไปโปรดพุทธมารดาอยู่ 3 เดือน และถัดจากออกพรรษา 1 เดือน ถือเป็น เทศกาลกฐิน ที่จะทำบุญถวายผ้ากฐินตามวัดต่าง ๆ

วันสำคัญอื่น ๆ ของชาติ และวันสำคัญทางประเพณี

1. **วันขึ้นปีใหม่** ก่อนที่ไทยเราจะมีวันปีใหม่แบบสากลเช่นปัจจุบัน เราได้มีการเปลี่ยนแปลงปีใหม่มามากถึง 3 ระยะ คือ เริ่มแรก ถือวันแรม 1 ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ ระยะที่สอง เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 คือ ราวช่วงสงคราม โดยใช้นักษัตรและการเปลี่ยนจุลศักราชเป็นเกณฑ์ ระยะที่สาม ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่เป็นวันที่ 1 เมษายน อันนับเป็นวันทางสุริยคติ ซึ่งได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2432 ระยะที่สี่ คือ ในปี พ.ศ. 2483 รัฐบาลได้เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ไทยให้เป็นไปตามแบบสากลนิยม คือ วันที่ 1 มกราคม โดยมีเหตุผลว่า วันดังกล่าวกำหนดขึ้นโดยการคำนวณด้วยวิทยาการทางดาราศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับใช้กันมากกว่าสองพันปี อีกทั้งไม่เกี่ยวข้องกับลัทธิศาสนา หรือการเมืองของชาติใด แต่สอดคล้องกับจารีตประเพณีของไทยแต่โบราณที่ใช้ฤดูหนาวเป็นต้นปี

2. **วันเด็กแห่งชาติ** ตรงกับวันเสาร์ที่ 2 ของเดือนมกราคมของทุกปี จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้ตระหนักถึงความสำคัญของตน และขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ประชาชน และสังคมเห็นความสำคัญของเด็กที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่

3. **วันครู** ตรงกับวันที่ 16 มกราคมของทุกปี จัดขึ้นเพื่อให้สังคมได้ระลึกถึงความสำคัญของ “ครู” ในฐานะผู้เสียสละ และประกอบคุณงามความดี เพื่อประโยชน์ของชาติ และประชาชน โดยเฉพาะช่วยสร้างบุคลากรที่เป็นอนาคตของชาติ

4. **วันอนุรักษ์มรดกไทย** ตรงกับวันที่ 2 เมษายนของทุกปี อันเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงเป็นแบบอย่างในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ และพระราชจริยวัตร ในด้านอนุรักษ์มรดกของชาติในสาขาต่าง ๆ ทรงได้รับการถวายพระสมัญญาเป็น “เอกอัครราชูปถัมภกมรดกวัฒนธรรมไทย” และ “วิศิษฎ์ศิลปิน” อันหมายถึง ผู้เป็นเลิศในทางศิลปะ ทรงเป็นเมธีทางวัฒนธรรม และทรงมีคุณูปการต่องานศิลปวัฒนธรรม

5. **วันสงกรานต์** เป็นปีใหม่แบบเดิมของไทย ที่นับวันที่พระอาทิตย์ย่างเข้าสู่ราศีเมษ เป็นวันเริ่มต้นปี โดยเรียกวันที่ 13 เมษายน เป็น “วันมหาสงกรานต์” และถือเป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” ด้วย ส่วนวันที่ 14 เมษายน เรียก “วันเนา” และถือเป็น “วันครอบครัว” ส่วนวันที่ 15 เมษายน เรียกว่า “วันเถลิงศก” หรือวันขึ้นจุลศักราชใหม่ ในแต่ละปีนี้นางสงกรานต์จะมีชื่อแตกต่างกัน ทรงอาภรณ์ ภัักษาหาร พระหัตถ์ขวาและซ้ายทรงต่างกัน เสด็จโดยสัตว์เป็นพาหนะก็ต่างกันในแต่ละปี

6. **วันพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ** ตรงกับข้างขึ้น เดือน 6 (ตรงกับเดือนพฤษภาคมของทุกปี) นอกจากจะเป็นพระราชพิธีโบราณเก่าแก่ ที่จะทำให้เป็นการเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่การเกษตรกรรมแล้ว วันดังกล่าวยังถือเป็น “วันเกษตรกร” อีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้มีอาชีพทางการเกษตรได้ระลึกถึงความสำคัญของการเกษตร โดยเฉพาะประชาชนทั่วไปจะได้ระลึกถึงความสำคัญของข้าว และธัญพืชที่มีคุณเอนกอนันต์ในการหล่อเลี้ยงชีวิต ให้เติบโตสมบูรณ์ทั้งกายใจ และเหนือสิ่งอื่นใดเพื่อที่จะระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระราชกรณียกิจอันเป็นแบบอย่าง ทางด้านเกษตรกรรมแก่ราษฎร ชักนำให้มุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ และเป็นเหตุของความตั้งมั่นความเจริญไพบูลย์ของประเทศมาโดยตลอด

7. **วันสุนทรภู่** ตรงกับวันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี เป็นวันคล้ายวันเกิดของพระสุนทรโวหาร (สุนทรภู่) ผู้ได้รับการยกย่องว่า เป็นกวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีผลงานประพันธ์มากมาย โดยเฉพาะเรื่อง พระอภัยมณี วรรณกรรมชิ้นเอกของท่าน ก็มีความยาวถึง 12,706 บท ถือได้ว่าเป็นกวีนิพนธ์ที่ยาวที่สุดในโลก ในขณะที่บทประพันธ์เรื่องอีเลียด (Iliad) และโอเดดซี (Odyssey) ของฝรั่งที่ว่ายาวที่สุดยังมีเพียง 12,500 บทเท่านั้น เมื่อปี พ.ศ. 2529 ท่านได้รับยกย่องจากยูเนสโกให้เป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก

8. วันภาษาไทยแห่งชาติ ตรงกับวันที่ 29 กรกฎาคมของทุกปี เป็นวันคล้ายวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระกรุณาเสด็จฯ ไปทรงร่วมอภิปรายกับผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาไทย ของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกี่ยวกับปัญหาการใช้คำไทย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2505 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถ ความสนพระราชหฤทัย และความห่วงใย ในภาษาไทยของพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก

9. วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ หรือ “วันแม่แห่งชาติ” ตรงกับวันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงเปรียบประดุจ “แม่แห่งแผ่นดิน” ที่ทรงดูแลทุกข์สุขของราษฎรดังลูก ๆ ของพระองค์ และทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ เพื่อปวงชนชาวไทยเคียงคู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านศิลปาชีพ และการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของไทย

10. **วันพิพิธภัณฑไทย** ตรงกับวันที่ 19 กันยายนของทุกปี เป็นวันน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของรัชกาลที่ 5 ผู้ทรงให้กำเนิด “พิพิธภัณฑสถานสำหรับประชาชน” ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2417 ณ ศาลาสหทัยสมาคม หรือ “หอคองคอเดีย”

11. **วันมหิดล** ตรงกับวันที่ 24 กันยายนของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสวรรคตของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรมพระบรมราชชนก ผู้ทรงมีคุณูปการต่อการแพทย์สมัยใหม่ จนได้รับการเฉลิมพระเกียรติว่าทรงเป็น “พระบิดาแห่งการแพทย์แผนปัจจุบัน”

12. **วันลอยกระทง** ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ตรงกับเดือนพฤศจิกายนของทุกปี เป็นประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณ โดยมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น ลอยเคราะห์ บูชาพระพุทธรเจ้า แต่ปัจจุบันนิยมทำเพื่อขอขมา และระลึกถึงคุณแม่พระคงคา ที่ได้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่มนุษย์

13. **วันกีฬาแห่งชาติ** ตรงกับวันที่ 16 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันระลึกถึงวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชนะเลิศได้รับเหรียญทอง ในการแข่งขันเรือใบประเภท โอ.เค. ในกีฬาแหลมทอง ครั้งที่ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2510 และเพื่อให้ประชาชน เยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของกีฬาที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เรามีสุขภาพที่ดีทั้งกายและใจ

ทั้งหมดนี้ คือวันสำคัญของไทยในรอบปีหนึ่ง ๆ ที่แม้จะมีใช้วันหยุดราชการทั้งหมด แต่ก็ยังเป็นวันสำคัญของชาติที่เยาวชนไทย ควรได้ทราบเพื่อเป็นความรู้ต่อไป

ใบงานที่ 3
เรื่อง ความเป็นมาของวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ลงหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. ภาษาประจำชาติไทยคือภาษาใด
ก. ภาษาไทย ข. ภาษาจีน ค. ภาษาอังกฤษ
2. ชุดแต่งกายประจำชาติไทยเรียกว่าชุดอะไร
ก. ชุดราตรียาว ข. ชุดกีฬา ค. ชุดไทย
3. ข้อใด ไม่ใช่ การแสดงความเคารพของคนไทย
ก. การกราบ ข. การไหว้ ค. การจับมือ
4. ข้อใด ไม่ถือ ว่าเป็นวัฒนธรรมไทย
ก. การนั่งเสมอผู้ใหญ่ ข. การไปวัด ทำบุญ ค. การเคารพผู้ใหญ่
5. อาหารข้อใด ไม่ได้ แสดงถึงความเป็นไทย
ก. น้ำพริกกะปิ ข. ต้มยำกุ้ง ค. สุกียากี้
6. ภาพใดแสดงถึงอุปนิสัยของคนไทย
ก. ข. ค.

7. การแต่งกายของใครแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย

ก.

ข.

ค.

- *****

ใบงานที่ 4

เรื่อง ความเป็นมาของวัฒนธรรม

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนเขียนเครื่องหมายถูก (✓) ในภาพที่แสดงถึงความเป็นไทย

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข : ความหมายของสังคมและชุมชน (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
1. ความหมายของสังคม และชุมชน 2. ความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคม	1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การอยู่ร่วมกันในสังคม 2. ตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม	การที่เราจะอยู่ร่วมกันได้จะต้องมีข้อปฏิบัติในการปฏิบัติตนที่จะอยู่ร่วมกันในชุมชน และสังคมได้อย่างสันติสุข	ขั้นนำ 1. ผู้สอนกล่าวทักทายและพูดคุยถึงการอยู่ร่วมกันของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเสนอความคิดเห็นในเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างเรียน 2. ผู้สอนให้ข้อคิดเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของผู้เรียน ขั้นสอน 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความความคิดเห็นเรื่องการอยู่ร่วมกันในชุมชน 4. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 5 คน โดยกำหนดให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งสรุปเขียนใส่กระดาษ 5. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานจากการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม	1. บทความ ข้อคิด ในการอยู่ร่วมกันในสังคม 2. ใบความรู้เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคม 3. ใบงานเรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคม	1. สังเกตความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม 2. ตรวจสอบงานในการทำใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข : ความหมายของสังคมและชุมชน (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			6. ผู้สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากใบความรู้เรื่องความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกันและให้ทำใบงานที่ 5 - 7 เรื่องความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน <u>ขั้นสรุป</u> 7. ผู้สอนให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัยเรื่องความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน 8. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปเรื่องความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยการสนทนา		

ใบความรู้ เรื่อง ความหมายของสังคมและชุมชน

การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

สังคม หรือ **สังคมมนุษย์** คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายรูปแบบ เช่น อาชีพ อายุ เพศ ศาสนา ฐานะ ที่อยู่อาศัย ฯลฯ สำหรับระบบสังคมที่รวมถึงสิ่งมีชีวิตประเภทอื่น นอกเหนือจากมนุษย์อาจใช้คำว่าระบบนิเวศซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ กับสภาพแวดล้อม สังคมของมนุษย์เกิดจากกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจร่วมกันไม่ว่าจะในด้านใด เช่น ประเทศ จังหวัด และอื่น ๆ และมักจะมีวัฒนธรรมหรือประเพณีรวมถึงภาษา การละเล่นและอาหาร การกินของตนเองในแต่ละสังคม การที่มนุษย์รวมกันเป็นสังคมนั้น ช่วยให้มนุษย์สามารถสร้างและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ถ้าต้องทำสิ่งนั้นโดยลำพัง ขณะเดียวกันสังคมที่พัฒนาหรือกำลังพัฒนาเป็นเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการทำงานอย่างมากมายนั้น ก็อาจส่งผลให้ประชากรที่ไม่สามารถปรับตัวตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือความรู้สึกว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในสังคมขึ้นมาได้

สังคมไทยกับสังคมชนบท

สังคม (Social) หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีระเบียบกฎเกณฑ์และความเชื่อถือที่สำคัญร่วมกัน ตลอดจนมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกันเองและระหว่างบุคคลกับกลุ่มสังคม

สังคมไทย (Thai Social) หมายถึง กลุ่มชนชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทยมีขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบไทย มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นต่างจากสังคมอื่น ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ความเชื่อ มารยาท อาหาร การดำเนินชีวิตที่มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน เป็นต้น

สังคมไทย (Thai Social) หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน ดำเนินชีวิตร่วมกัน อาจมีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกัน

สิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคม

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สังคมไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนที่มีฝนตกชุก ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณธัญญาหาร ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็นสังคมเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีต

2. สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

คือ ส่วนหนึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เราประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเอง ซึ่งมักจะสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และอีกส่วนหนึ่งเราได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากสังคมอื่น แล้วนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินชีวิตในสังคม

3. สิ่งแวดล้อมทางสังคม

เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือมีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น อากาศ ดิน หิน แร่ธาตุ น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร พืชพรรณสัตว์ต่าง ๆ ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะมนุษย์เป็นตัวการสำคัญยิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเสริมสร้างและทำลาย

ลักษณะสังคมไทย

สังคมชนบท ชาวชนบทมักประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ขนาดของชุมชนมีขนาดเล็ก จึงทำให้คนในชุมชนรู้จักมักคุ้นกัน ค่าครองชีพต่ำ คือสามารถอยู่หากินได้ดีกว่าชุมชนเมือง ยังสามารถพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ความเจริญและเทคโนโลยีสมัยใหม่ยังไม่ทั่วถึง มีการรวมตัวกันง่ายกว่าชุมชนเมือง ซึ่งมีกลุ่มอาชีพผลประโยชน์แตกต่างกัน

สังคมเมือง มีความสะดวกสบายในด้านการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร มากกว่าชนบท มีการพึ่งพาอาศัยกันน้อยกว่าในชนบท เพราะสามารถพึ่งตนเองได้ ชาวเมืองมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา สังคม น้อยกว่าชนบท มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ ตำแหน่งหน้าที่สูงกว่าชนบท มีสถาบันทางเศรษฐกิจสังคมตั้งอยู่มากกว่าชนบท

สถาบันสังคมที่สำคัญของไทย

1. สถาบันครอบครัว

หมายถึง สถาบันสังคม ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผน การสมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตร และแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความถูกต้องทางสังคม สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมมนุษย์ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- องค์การ ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน เช่น บิดา มารดา บุตร และวงศ์ญาติที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยสายโลหิตหรือโดยการสมรส หรือโดยการเป็นบุตรบุญธรรม
- องค์คติ คือ เลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไปสู่สมาชิกใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หน้าที่อื่น ๆ ได้แก่ การสนองความต้องการทางจิตใจ ทำหน้าที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่สมาชิก
- องค์พิธีการ สถาบันครอบครัวประกอบไปด้วยแบบแผนพฤติกรรม ซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมหลายประการ เช่น ประเพณีการหมั้น การสมรส
- องค์วัตถุ สัญลักษณ์ของสถาบันครอบครัวที่สำคัญ เช่น แหวนหมั้น แหวนแต่งงาน เป็นต้น

2. สถาบันการศึกษา

หมายถึง สถาบันสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับแบบแผนการขัดเกลาและการถ่ายทอดวัฒนธรรม การให้ความรู้ และการฝึกหัดทักษะอาชีพ เพื่อความเป็นสมาชิกที่เหมาะสมแก่สังคม สถาบัน การศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- องค์การ ได้แก่ องค์การต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย สมาคมทางการศึกษา จะประกอบไปด้วย ครู อาจารย์ นักวิจัย วิทยาการผู้ให้การอบรม เป็นต้น
- องค์คติ ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม และทักษะ อันจำเป็นในการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคม การผลิตกำลังแรงงานทางเศรษฐกิจ ตามความต้องการทางสังคม
- องค์พิธีการ สถาบันการศึกษาประกอบไปด้วยแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดระบบการศึกษา แบบแผนการเรียนการสอน แบบแผนความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา เป็นต้น
- องค์วัตถุ สถาบันการศึกษาจะปรากฏในองค์การทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น เข็มเครื่องหมาย โรงเรียน สีประจำโรงเรียน เป็นต้น

3. สถาบันศาสนา

หมายถึง สถาบันสังคมที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนระบบความเชื่อ และความศรัทธาต่อสิ่งที่ควรเคารพบูชาของสมาชิกในสังคม สถาบันศาสนามีความสำคัญต่อการหล่อหลอมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในสังคม สถาบันศาสนามีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- องค์การ ได้แก่ คณะสงฆ์ กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม เป็นต้น โดยมีตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน เช่น พระสังฆราช เจ้าอาวาส ภิกษุ สามเณร ขรวาส เป็นต้น
- องค์คติ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคม ทำให้เกิดความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สร้างเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สังคม ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมในสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางคตินิยม และวัฒนธรรมทางวัตถุที่มีคุณค่าแก่สังคม
- องค์พิธีการ ย่อมเป็นไปตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ และเป็นไปตามประเพณีทางศาสนานั้น ๆ เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น
- องค์วัตถุ สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป ใบเสมาธรรมจักร เป็นต้น สำหรับค่านิยมแตกต่างไปตามหลักสถาบันศาสนาของศาสนานั้น ๆ เช่น พระพุทธรูปมีค่านิยมและความเชื่อในเรื่องบาปบุญที่แต่ละบุคคลกระทำ เป็นต้น

4. สถาบันเศรษฐกิจ

หมายถึง สถาบันสังคมที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการสนองความต้องการเกี่ยวกับความจำเป็นทางวัตถุเพื่อการดำรงชีวิต เป็นแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การกระจายสินค้าและบริการไปสู่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สถาบันเศรษฐกิจ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- องค์การ กลุ่มสังคมในสถาบันเศรษฐกิจมีเป็นจำนวนมาก เช่น กลุ่มบุคคลในบริษัท ร้านค้า โรงงาน และองค์การทางเศรษฐกิจต่าง ๆ แต่ละกลุ่มสังคมประกอบไปด้วยตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

- องค์กรผลิตสินค้า เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือนที่อยู่อาศัย และกระจายสินค้าที่ผลิตไปสู่สมาชิกในสังคมอย่างทั่วถึง
- องค์กรพิจารณา ประกอบด้วย แบบแผนพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคม ได้แก่ แบบแผนในการผลิตสินค้า แบบแผนการจัดระบบการตลาดและการบริการ แบบแผนของการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- องค์กรวัตถุประสงค์ สถาบันเศรษฐกิจส่วนใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ขององค์การสังคมต่าง ๆ ของสถาบันเศรษฐกิจ เช่น เครื่องหมายการค้า สัญลักษณ์

5. สถาบันการเมืองการปกครอง

เป็นสถาบันสังคมที่เป็นแบบแผนที่เกี่ยวข้องกับการสนองความต้องการของสมาชิกในการดำรงชีวิตตามกฎระเบียบของสังคม ควบคุมกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมให้ดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีระเบียบและมีความปลอดภัย สถาบันการเมืองการปกครองมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- องค์กร ประกอบด้วยกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่สำคัญ มีการจัดระเบียบอย่างชัดเจนที่เรียกว่า องค์กร เช่น สภานิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม พรรคการเมือง เป็นต้น
- องค์กร สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ให้แก่สังคม โดยมีองค์การที่ทำหน้าที่สร้างกฎหมาย เพื่อคุ้มครองให้ระบบความสัมพันธ์ของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้น
- องค์กรพิจารณา ประกอบด้วยแบบแผนพฤติกรรม เพื่อสนองหน้าที่ต่าง ๆ ของสถาบัน ให้บรรลุผล เช่น แบบแผนพฤติกรรมในการเลือกตั้ง แบบแผนพฤติกรรมในการประชุมรัฐสภา แบบแผนการสอบสวนและพิจารณาคดี เป็นต้น
- องค์กรวัตถุประสงค์ สัญลักษณ์ที่สำคัญของสถาบันการเมืองการปกครอง ได้แก่ ธงชาติ เพลงชาติ เครื่องหมายสัญลักษณ์ขององค์การราชการแต่ละแห่ง เป็นต้น สำหรับค่านิยมของสถาบันการเมืองการปกครอง มีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่น ค่านิยมในการปกครองระบบประชาธิปไตย

ค่านิยมของสังคมไทย

ค่านิยม (Value) คือ สิ่งทีกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่า น่ายกย่อง เป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เหมาะสมที่จะยึดถือปฏิบัติร่วมกันในสังคม

ค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เนื่องจากการเรียนรู้ปลูกฝังและถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง สังคมแต่ละสังคมจึงมีค่านิยมแตกต่างกันไป ค่านิยมช่วยให้การดำเนินชีวิตในสังคมมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และทำให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกมีเป้าหมายช่วยสร้างความปึกแผ่นให้แก่สังคม ค่านิยมแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมของบุคคล อาจจะแสดงออกได้จากการตัดสินใจแต่ละคน ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล
2. ค่านิยมของกลุ่มหรือค่านิยมสังคม แสดงถึงบุคคลในสังคมปรารถนาอะไรในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง

ค่านิยมที่ควรปลูกฝังในสังคมไทย ได้แก่

1. การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
3. ความกตัญญูกตเวที
4. ความซื่อสัตย์สุจริต
5. การเคารพผู้อาวุโส
6. การนิยมของไทย
7. การประหยัด

ค่านิยมที่ควรแก้ไขในสังคมไทย ได้แก่

1. การเห็นคุณค่าของเงินตรา สิ่งของ มากกว่าคุณค่ามนุษย์
2. ยึดถือโชคกลาง การเสี่ยงโชค
3. ขาดระเบียบวินัย
4. ไม่ประมาณตนในการดำเนินชีวิต
5. ชิงดีชิงเด่น
6. ความนิยมวัฒนธรรมตะวันตก

ใบงานที่ 5
เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนบันทึกพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง

พฤติกรรม	การปฏิบัติ
1. การทักทาย	
2. การทำความเคารพ	
3. การรับประทานอาหาร	
4. การใช้ภาษา	
5. การปฏิบัติตามความเชื่อและศาสนา	

ใบงานที่ 6
เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนบันทึกพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของเพื่อน
เพื่อนชื่อ.....

พฤติกรรม	การปฏิบัติ
1. การทักทาย	
2. การทำความเคารพ	
3. การรับประทานอาหาร	
4. การใช้ภาษา	
5. การปฏิบัติตามความเชื่อและศาสนา	

ใบงานที่ 7
เรื่อง ความหมายของสังคมและการอยู่ร่วมกัน

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนบรรยายภาพ และข้อความที่แสดงความแตกต่างกันของวิถีการดำเนินชีวิต

1.

คำบรรยาย

.....

2.

คำบรรยาย

.....

3.

ภาษาถิ่นภาคกลาง “ขอเชิญมาเที่ยวบ้านฉันที่ภาคกลาง ฉันจะพาไปรับประทานอาหารอร่อย ๆ”	ภาษาถิ่นภาคเหนือ “ขอเงินมาแอ่วบ้านเฮาจาวเหนือ มีของกินแปะเลอะซี่เต๋อรำชะหนาด”
ภาษาถิ่นภาคอีสาน “เชิญไปเที่ยวอีสานบ้านข่อย ข่อยสี พาไปกินลาบก้อยแซบ ๆ”	ภาษาถิ่นภาคใต้ “เชิญไปเที่ยวปักข์ใต้บ้านฉาน ของกินหรอยจั่งฮู้”

คำบรรยาย

.....

4.

คำบรรยาย

.....

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข : การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคาดหวัง	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
1. การอยู่ร่วมกันในสังคม	1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม 2. ตระหนักถึงความสำคัญ ของการอยู่ร่วมกันในสังคม	การที่เราจะอยู่ร่วมกันได้จะต้องมีข้อปฏิบัติในการปฏิบัติตนที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข	<u>ขั้นนำ</u> 1. ผู้สอนกล่าวทักทาย ตั้งประเด็นเพื่อให้ผู้เรียนกล่าวแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ว่าทำไมสังคมต้องมีข้อตกลงและกฎระเบียบ 2. ผู้สอนเล่าถึงหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของตนที่ทำในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนฟัง และให้ผู้เรียนซักถาม <u>ขั้นสอน</u> 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพการประท้วงโจรปล้นและให้ผู้เรียน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่ดู 4. ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านบทความในเรื่องของการประเพณีและปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน พร้อมให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 8 - 10 เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย	1. ภาพการประท้วงโจรปล้น 2. บทความเรื่องของการประเพณีและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบัน 3. ใบงานเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย	1. สังเกตความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม 2. ตรวจสอบผลงานในการทำใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข : การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			5. ผู้สอนให้ผู้เรียนบอกรายละเอียดหน้าที่ย่อยของตนเองเมื่ออยู่ในสังคม พร้อมนำเสนอหน้าชั้นเรียน ขั้นสรุป 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยสันติสุขและให้ผู้เรียนซักถาม 7. ผู้สอนให้ผู้เรียนซักถามถึงข้อสงสัยในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม		

ใบความรู้
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

มารยาทการอยู่ในสังคมไทย

ไปলামาไหว้ มารยาทไทยที่เป็นวัฒนธรรมการทักทาย เวลาพบปะกัน หรือลาจากกัน “การไหว้” เป็นการแสดงถึงความมีสัมมาคารวะและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน นอกเหนือจากการกล่าวคำว่า “สวัสดี” แล้วยังแสดงออกถึงความหมาย “การขอบคุณ” และ “การขอโทษ” การไหว้เป็นการแสดงมิตรภาพ มิตรไมตรี ที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งนับวันจะค่อย ๆ เลือนรางออกไปจากสังคมไทย ด้วยเยาวชนไทยส่วนใหญ่รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติ มายึดถือปฏิบัติ เช่น การทักทายกันด้วยการจับมือ ด้วยการผงกหัวหรือพยักหน้าต้อนรับกัน โดยปกติความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นวัฒนธรรมไทยที่แสดงเคารพด้วยการไหว้ผู้อาวุโส หรือการรับไหว้ผู้อาวุโสน้อยกว่า ปัจจุบันกลายเป็นวัฒนธรรมที่เกิดเฉพาะกลุ่ม แทนที่จะเป็นวัฒนธรรมในสังคมของคนทุกชนชั้น

ด้วยสาเหตุที่เยาวชนไทยมองข้ามวัฒนธรรมไทยที่ดีงามถูกต้อง มารยาทในสังคมไทย จึงผิดเพี้ยนไป สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดการเผยแพร่ความรู้เรื่องมารยาทไทยอย่างต่อเนื่อง และได้หยิบยกมารยาทในการพบปะสมาคมในสังคม ที่สำคัญมีดังนี้

1. การรู้จักวางตน ต้องเป็นคนมีความอดทน มีความสงบเสถียร ไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว อวดรู้ อวดฉลาด อวดมั่งมี และไม่ควรตีตัวเสมอผู้ใหญ่ แม้ว่าจะสนิทสนมหรือคุ้นเคยกันสักปานใดก็ตาม
2. การรู้จักประมาณตน มีธรรมของคนดี 7 ได้แก่ รู้จัก เหตุผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล โดยไม่ทำตัวเองให้เด่น เรียงรองให้คนอื่นสนใจ หรือสร้างจุดสนใจในตัวเรามากเกินไป

ตัวอย่าง คำเตือนของหลวงวิจิตรวาทการที่กล่าวไว้ว่า “จงทำดีแต่อย่าเด่นจะเป็นภัย ไม่มีใครเขาอยากเห็นเราเด่นเกิน”

3. การรู้จักการพูดจา ต้องไม่ทักทายปราศรัยกับคนด้วยคำพูดที่จะทำให้คนเขาเกิดความอับอายในสังคม และไม่คุยเสียงดังหรือยกคิ้วหัวเราะทำท่าทางประกอบจนทำให้เสียบุคลิกภาพได้

4. การรู้จักควบคุมอารมณ์ คือ รู้จักข่มจิตของตน ไม่ใช้อารมณ์รุนแรงเพื่อไม่ให้ล่วงสิ่งที่ไม่ควรล่วง ได้แก่ การชมราคา โทสะ โมหะ ไม่ให้กำเริบเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ รู้จักข่มอารมณ์ต่าง ๆ ไม่ทำลายข้าวของ ไม่พูด และแสดงกิริยาประชดประชัน หรือส่อเสียด

5. การสำรวมกิริยาเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ขณะที่เดินผ่านผู้ใหญ่ให้ก้มตัวพองาม หรือหากผู้ใหญ่กำลังเดินไม่ควรวิ่งตัดหน้า ควรหยุดให้ผู้ใหญ่เดินไปก่อน หรือไม่ควรเดินผ่านกลางขณะที่ผู้ใหญ่กำลังพูดกัน

6. การรู้จักควบคุมอิริยาบถ ถือเป็นคุณสมบัติที่ดี เช่น เมื่อเราได้ยินเสียงเพลงก็ไม่ควรเขย่าตัว กระดิกเท้า หรือเคาะจังหวะโดยไม่เลือกสถานที่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นอาการของคนที่ไม่ควบคุมอิริยาบถ และไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ

7. ความมีน้ำใจไมตรีอันดีต่อกัน การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขด้วยความรัก และเข้าใจกัน ควรมีความเอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจใส่ทุกข์สุขของผู้เกี่ยวข้องมุ่งตีมุ่งเจริญต่อกัน ที่สำคัญคือ มีน้ำใจในการช่วยเหลือ หรือช่วยทำประโยชน์ให้แก่สังคม

8. การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นคุณธรรมขั้นสูงของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์มีอุดมการณ์สำคัญคือ “การช่วยเหลือผู้อื่น” พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นปัจฉิมโอวาท ความว่า “จงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นด้วยความไม่ประมาทเถิด” การยังประโยชน์แก่ผู้อื่น ก็คือการช่วยเหลือผู้อื่นหรือการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สังคมจะมีสันติสุข คือ มีความสงบสุข ถ้าบุคคลในสังคมรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ลักษณะการแสดงความรักด้วยการไหว้ ที่เป็นมารยาทในสังคมที่ควรปฏิบัติกัน คือ

การประนมมือ (อัญชลี) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการประนมมือให้นิ้วมือทั้งสองข้างชิดกัน ฝ่ามือทั้งสองประกบเสมอกันแนบหว่างอก ปลายนิ้วเฉียงขึ้นพอประมาณ แขนแนบตัวไม่กางศอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน การประนมมือนี้ ใช้ในการสวดมนต์ ฟังพระสวดมนต์ ฟังพระธรรมเทศนา ขณะสนทนากับพระสงฆ์ รับพรจากผู้ใหญ่ แสดงความเคารพผู้เสมอกัน และรับความเคารพจากผู้น้อยอาวุโสกว่า เป็นต้น

การไหว้ (วันทนา) เป็นการแสดงความเคารพ โดยการประนมมือ แล้วยกมือทั้งสองขึ้นจรดใบหน้า ให้เห็นว่า เป็นการแสดงความเคารพอย่างสูง การไหว้แบบไทย แบ่งออกเป็น 3 แบบ ตามระดับของบุคคล

- **ระดับที่ 1 การไหว้พระ** ได้แก่ การไหว้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รวมทั้งปูชนียวัตถุ ปูชนียสถาน ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในกรณีที่ไม่สามารถกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ได้ โดยประนมมือ แล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลงให้หัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ปลายนิ้วแนบส่วนบนของหน้าผาก

- **ระดับที่ 2 การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้อาวุโส** ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือ โดยประนมมือ แล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดปลายจมูก ปลายนิ้วแนบระหว่างคิ้ว

- **ระดับที่ 3 การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไป** ที่เคารพนับถือหรือผู้มีอาวุโสสูงกว่าเล็กน้อย โดยประนมมือแล้วยกขึ้นพร้อมกับค้อมศีรษะลง ให้หัวแม่มือจรดปลายคาง ปลายนิ้วแนบปลายจมูก อนึ่ง สำหรับการไหว้ทั้ง 3 ระดับ อาจจะถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งตามถนัดไปข้างหลังครึ่งก้าวแล้วย่อเข่าลง พอสมควรพร้อมกับยกมือขึ้นไหว้ก็ได้

โดยปกติวัฒนธรรมการไหว้เป็นวิถีชีวิต ที่ถูกปลูกฝังให้รู้จักกาลเทศะ รู้จักการเคารพผู้อาวุโส กตัญญูรู้บุญคุณ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีมารยาทในสังคมดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะในเรื่องการเคารพ ผู้อาวุโส ต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน การแสดงความเคารพในโอกาสต่าง ๆ การรู้จักจัดลำดับการวางตน ที่ถูกต้องตามประเพณีที่วางเอาไว้ ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม เพราะการปฏิบัติขัดกับประเพณีที่วางไว้ จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ขัดเคืองความรู้สึกซึ่งกันและกัน การมีกฎเกณฑ์มารยาทในสังคมเป็นบรรทัดฐาน ให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุข

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี อาจพิจารณาได้ใน 2 ทาง คือ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ตามแนว หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ อันจะก่อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมในตัวคน ๆ นั้น ส่งผลต่อมาให้ บุคคลนั้นเป็นพลเมืองดีของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ส่งผลให้ชาติพัฒนา อย่างยั่งยืนและ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อันเปรียบเสมือนเสาหลักในการปกครอง ประเทศ กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดปฏิบัติตามหน้าที่ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ย่อมได้ชื่อว่า เป็นพลเมืองดีของ ชาติบ้านเมือง

แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

ไม่ว่าสังคมใด ประเทศใด ย่อมต้องมีกฎระเบียบในการปกครองบ้านเมือง เพื่อความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และสงบสุข การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี จึงเป็นหน้าที่ของทุกคน ซึ่งมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนตามแนวหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ

คำว่า หลักธรรม สามารถนำไปใช้ได้เป็นสากลทุกศาสนา มิใช่เน้นเฉพาะทางพระพุทธศาสนา เพราะทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนเป็นคนดี สำหรับพระพุทธศาสนานั้นภาพรวมของ คนดี คือ คนที่มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมีความสำคัญในการดำรงตนใน สังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะสังคมที่มีความวุ่นวายและสับสน เกิดการ เอะรัดเอาเปรียบแก่งแย่งชิงดีอยู่ทุกวันนี้ ก็เนื่องมาจากมนุษย์ในสังคม ขาดคุณธรรมจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องนามธรรม อัน หมายถึง สิ่งที่จับต้องไม่ได้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวของคน ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นการกระทำ ที่ปรากฏต่อ สายตาของคนอื่น และเป็นภาพรวมที่ช่วยหล่อหลอมให้สังคมเดินไปในทางที่เหมาะสม

2. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเปรียบเสมือนเสาหลักของประชาธิปไตยของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทย เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อันเป็นระบบซึ่งพระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจ สูงสุดเพียงพระองค์เดียวในการปกครองประเทศ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข เป็นระบอบที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันที่ ประชาชนต้องให้ความเคารพและผู้ใดจะละเมิดมิได้ ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 จนถึงปัจจุบัน เรามี รัฐธรรมนูญทั้งฉบับชั่วคราวและฉบับถาวรมาแล้วถึง 17 ฉบับ แต่โครงสร้างในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของ พลเมืองชาวไทยมิได้เปลี่ยนแปลง ซึ่งการที่ประชาชนชาวไทยปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญก็แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นพลเมืองดีในทางรูปธรรมนั่นเอง

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

1) การป้องกันประเทศ โดยเฉพาะชายไทยต้องมีความพร้อมที่จะป้องกันประเทศในทุกเวลา ที่ชาติต้องการเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ในช่วงวัยของชีวิตตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ นับตั้งแต่การขึ้นบัญชีทหารกองเกิน จนไปถึงการตรวจเลือกรับราชการทหารกองประจำการ และเข้ารับราชการตามกำหนดไว้ในฐานะทหารกองประจำการ จนครบระยะเวลาหรือแม้กระทั่งการเข้ารับการศึกษาทหารหรือเรียนวิชารักษาดินแดนของเยาวชนไทย ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่พร้อมสำหรับการป้องกันประเทศ สำหรับบุคคลทั่วไปเมื่อพ้นระยะเวลาของการเตรียมพร้อมจนถึงรับใช้ชาติจนปลดประจำการแล้ว ก็ยังต้องมีหน้าที่เป็นหูเป็นตาสอดส่อง และแจ้งข่าวสารแก่ทางราชการ เมื่อพบเห็นว่าสิ่งใดจะต้องเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ ที่จะเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยแจ้งข่าวสารต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อป้องกันได้ทันทั่วทั้งที่

2) การเสียภาษี ประเทศจะก้าวหน้า เพราะประชาร่วมใจในการระดมทุน เพื่อพัฒนาชาติ บ้านเมืองในรูปของภาษีอากร เพราะภาษีที่รัฐจัดเก็บจากประชาชนในทุกรูปแบบนั้น จะย้อนกลับมาสร้างความเจริญทั้งด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการแก่ประชาชนในชาติ ดังนั้น เมื่อประชาชนมีรายได้จึงต้องเสียภาษีอากรแก่รัฐ อาจเป็นรูปแบบภาษีสรรพากร เช่น

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อประชาชนมีรายได้

ภาษีเงินได้นิติบุคคล เมื่อประชาชนดำเนินกิจการในรูปแบบของบริษัท ห้างร้านที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล องค์กรของรัฐบาล ต่างประเทศ กิจการค้าร่วม มูลนิธิหรือสมาคม

ภาษีมูลค่าเพิ่ม เมื่อประชาชนบริโภคสินค้าหรือบริการที่กฎหมายให้เสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ประชาชนต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งบวกรวมเข้ามาในสินค้าและบริการเหล่านั้น ซึ่งผู้ประกอบการและให้บริการมีหน้าที่รวบรวมส่งกรมสรรพากรต่อไป

ภาษีธุรกิจเฉพาะ อันเป็นภาษีที่จัดเก็บจากผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเฉพาะอย่างที่ไม่สามารถจัดเก็บภาษีอย่างธุรกิจอื่นได้ เช่น ธุรกิจโรงแรม เป็นต้น

ค่าอากรแสตมป์ เป็นการจัดเก็บภาษีอีกรูปแบบหนึ่ง จากการปิดอากรแสตมป์ ในตราสารทางธุรกิจตามจำนวนที่สรรพากรกำหนด

นอกจากนี้ ยังมีภาษีมูลค่าเพิ่มอื่น เช่น ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดินจากการให้เช่าหรือจำหน่ายจ่ายโอนที่ดิน เป็นต้น อันเป็นการจัดเก็บภาษี โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นการเฉพาะ

3) หน้าที่ช่วยเหลือราชการ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เมื่อประชาชนพบเห็น หรือ ทหาราหารการขอร้องให้ช่วยเหลือ เช่น เมื่อราษฎรส่วนรวมประสบอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ไฟไหม้ป่า เป็นต้น โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่ต้องช่วยกันป้องกันและขจัดภัยพิบัติเหล่านั้นให้หมดสิ้นไปตาม ความสามารถของตน โดยไม่นิ่งดูตายต่อหน้าต่อตา

นอกเหนือจากภัยพิบัติในลักษณะดังกล่าวแล้ว ภัยพิบัติต่อสาธารณชน เช่น ภัยจากการ ก่อความไม่สงบในประเทศ ปัญหาจากภัยการแทรกซึมบ่อนทำลายชาติในเรื่องต่าง ๆ ตามแนวชายแดน อาติ การค้าและการผลิตยาเสพติด การค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานหญิงและเด็กอย่างผิดลักษณะมนุษย์ พลเมืองดีที่พบเห็นจะต้องแจ้ง หรือชี้เบาะแสแก่ทางราชการทันที

4) การศึกษาอบรม โดยรัฐธรรมนูญกำหนดให้คนไทยทุกคนมีหน้าที่เข้ารับการอบรมตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้คนไทยต้องรับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อันเป็นการศึกษาภาคบังคับ และบุคคลใดประสงค์จะรับการศึกษาจนจบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รัฐก็ให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การที่คนไทยปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนนี้ย่อมได้ชื่อ ว่าเป็นพลเมืองดี อีกทั้งทำให้มาตรฐานของประเทศในด้านการศึกษาของชาติสูงขึ้น การพัฒนาทางด้านอื่น ก็จะรวดเร็วขึ้นมีคุณภาพ มีความรู้

5) การพิทักษ์ปกป้อง และการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในปัจจุบันนี้ทั่วโลกต่างตระหนักเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติแล้วในปัจจุบันยังเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพราะถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาติไม่สามารถหาได้จากชาติอื่น ทำให้ มีรายได้เข้าประเทศ ดังนั้น ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้พลเมืองดีจะต้องช่วยกันรักษา สืบไป

6) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันทุกชาติต่างตื่นตัวในเรื่องการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงสภาพเดิม หรือเสื่อมสลายน้อยลงเพราะธรรมชาติที่เสื่อมสลายลงย่อมหมายถึง มหันตภัยของมวลมนุษยชาติ ทรัพยากรบางอย่างถูกใช้หมดไปและไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้ในระยะสั้น เช่น น้ำมันหรือบางอย่างสร้างเสริมได้แต่ก็ใช้ระยะเวลานาน เช่น ป่าไม้ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คงสภาพเดิมให้ยาวนานที่สุด

คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมของพลเมืองดี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมพลเมืองดี สรุปได้ดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การรำลึกถึงพระคุณของสถาบันหลัก 3 ประการดังกล่าว ย่อมเป็นตัวชี้วัดประการสำคัญของความเป็นพลเมืองดี

ชาติ คือ ที่เกิด ที่อาศัย ที่ทำมาหากินเลี้ยงชีพของบุคคล บรรพชนของเราสร้างชาติมาจนถึงตัวเรา ดังนั้น เราเป็นคนไทยเราต้องทดแทนบุญคุณแผ่นดิน

กษัตริย์ เทิดทูนสถาบันกษัตริย์ให้อยู่คู่แผ่นดินไทยตลอดไป

ศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่สร้างความแตกแยก โดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ รวมทั้งทุกคนในประเทศช่วยกันเป็นหู เป็นตา ขจัดบุคคลที่เป็นภัยต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญประโยชน์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทย
ดังนั้น ชาวไทยทุกคนควรน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ และพร้อมใจปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท

2. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ คนที่มีคุณธรรมจริยธรรม ต้องรู้จักรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในทุกสถานะ เช่น เป็นนักเรียนต้องตั้งใจเรียน เป็นบุตรต้องอยู่ในโอวาทของบิดา มารดา เป็นลูกจ้างหรือ นายจ้างในองค์กร ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็งและซื่อสัตย์สุจริต

3. มีระเบียบวินัย เป็นผู้รักษาระเบียบวินัยในแต่ละสถานการณ์ ทั้งระเบียบส่วนตัว ระเบียบส่วนตัว รวมไปถึงกฎหมายบ้านเมืองต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อตรงไม่เลือกเว้นปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นพิเศษ

4. มีความเสียสละ จะต้องอุทิศทั้งแรงกายแรงใจและกำลังทรัพย์ เพื่อสังคมตามกำลังความสามารถของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัวภายหลัง

5. มีความอดทน ผู้นำจะต้องมีความอดทนสูง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เพื่อสร้างตนเอง สร้างครอบครัว และสร้างความแข็งแกร่งแก่สังคมและชาติบ้านเมือง ทำให้ชาติบ้านเมืองมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

6. มีความซื่อสัตย์สุจริต จะต้องซื่อสัตย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รวมทั้งมี หิริโอตตัปปะ กล่าวคือ มีความเกรงกลัวและละอายต่อบาป หรือการกระทำความชั่วทั้งปวง ไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งไม่ดีและอบายมุขทุกชนิด ที่สำคัญต้องไม่รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากบุคคลที่หวังผลประโยชน์ในภายหลังและไม่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้คนไม่ดีเข้ามาเป็นผู้นำเป็นผู้บริหารในองค์กรต่าง ๆ

7. ความรักความสามัคคี หมายถึง ความรักใคร่กลมเกลียวในกลุ่มเพื่อน ญาติมิตร เพื่อนร่วมสังคม ชาติบ้านเมืองและร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังคำกล่าวที่ว่า “สามัคคีคือพลัง” หากคนไทยมีความสามัคคี ไม่มีความแตกแยกและร่วมแรงร่วมใจทำงานเพื่อส่วนรวม ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนทุกคนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

8. สร้างความสามัคคี เป็นการสร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งอาจมีความแตกแยกทางความคิด เพราะสังคมประชาธิปไตยทุกคนมีอิสระทางความคิด แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย การสร้างความสามัคคี เป็นการประนีประนอมทางความคิดโดยใช้เหตุผลและผล ถ้าหากทุกคนยอมรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน และร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาประเทศ ก็จะไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม ทุกภาคส่วนก็จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขลดการขัดแย้งกัน

นอกจากนี้ จะต้องมีการส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมืองและควบคุมไม่ให้คนไม่ดีเข้ามามีอำนาจ เพราะถ้าคนไม่ดีเข้ามาปกครองบ้านเมือง จะสร้างความเสียหายทำให้คนในประเทศชาติ เกิดความแตกแยกขัดแย้งกันบ้านเมืองก็จะไม่สงบสุข ดังนั้น สมาชิกในสังคมจะต้องช่วยกันคัดเลือกลั่นกรองบุคคลที่จะเข้า

มาเป็นผู้นำ เลือกบุคคลที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่เลือกแค่คนเก่ง คนรวย แต่ไร้ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม มิฉะนั้นจะเกิดความเสียหายแก่ประเทศมากมาย

ผลดีจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีต่อประเทศชาติ

หากทุกคนในสังคมมีความรู้สึก มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ปฏิบัติตนตามหลักกฎหมายบ้านเมือง เป็นพลเมืองที่ดีย่อมส่งผลต่อประเทศชาติสรุปได้ ดังนี้

1. **ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านวัตถุโดยรวดเร็ว** หมายถึง การที่สังคมมีคนที่มีความคุณธรรมจริยธรรม ก็จะช่วยให้อาณาจักรพัฒนาประเทศในด้านเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องเป็นกังวลทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะทางด้านพฤติกรรมมนุษย์ ประชาชนจะต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาให้แก่เจ้าหน้าที่บ้านเมือง ในเรื่องความสงบภายในประเทศ การประทุษร้ายคัดค้านก่อความไม่สงบในบ้านเมืองก็จะน้อยลง และหมดไปในที่สุด

2. **ช่วยให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง** ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงตรัสไว้ว่า “ในสังคมมีทั้งคนดีคนไม่ดีปะปนกันไป ไม่มีใครจะทำให้ทุกคนเป็นคนดี แต่อยู่ที่ว่าเราสามารถควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ นั้นแสดงว่าคนที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมย่อมเป็นภัยต่อสังคม ต่อการปกครองประเทศในทุกระดับ หากปล่อยให้คนเหล่านี้ปกครองประเทศในระดับต่าง ๆ สังคมย่อมเกิดความเสียหาย”

3. **ช่วยให้มนุษย์เกิดสติสัมปชัญญะในการดำรงชีวิต** สติสัมปชัญญะ เป็นคำมักใช้คู่กัน ก่อให้เกิดความไม่ประมาท ไม่เผลอตัวกระทำกิจใดก็จะคิดก่อนทำเสมอ เพราะก่อนที่จะทำอะไรลงไป เราเป็นนายของความคิด เมื่อเราปฏิบัติหรือทำสิ่งนั้น ๆ ลงไป การกระทำอันเริ่มจากความคิด ย่อมกลับมาเป็นนายเรา คือ เราจะต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่เรามีสติสัมปชัญญะคิดดีทำดี ภายใต้อิทธิพลคุณธรรม จริยธรรม ตนเองย่อมไม่เดือดร้อนบุคคลอื่นย่อมได้รับผลดี รวมทั้ง สังคมก็สงบสุข ยกตัวอย่างสี่ข้อที่ว่าด้วยเรื่องลักทรัพย์ ถ้าทุกคนปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด สังคมนั้นก็จะไม่มีโจร สังคมนั้นก็จะมีความสุข เพราะบุคคลในสังคมไม่เบียดเบียนกัน คนในสังคมอาจเปิดบ้านทิ้งไว้ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะมีคนร้ายมาลักทรัพย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็ไม่ต้องมีโครงการฝากบ้านไว้กับตำรวจ หรือถ้าคนในสังคมให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน สังคมก็จะสงบสุข รู้จักกินรู้จักใช้ภายใต้แนวทางพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ชาติบ้านเมืองก็พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เราจะเห็นว่าการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีทำได้ไม่ยาก ดังนั้น เราทุกคนในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศไทย จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคมนั้น ๆ และของประเทศจะทำให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ มี 2 แนวทาง ได้แก่ การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามแนวหลักธรรมของศาสนาที่แต่ละคนนับถือ และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้กำหนดให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพอยู่ภายใต้กฎหมาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเสียภาษีประจำปี เป็นต้น

ใบงานที่ 8

เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

คำชี้แจง ผู้เรียนสำรวจตนเองว่าในชีวิตประจำวันได้ปฏิบัติอย่างไร แล้วบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง พร้อมบอกประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามมารยาทไทย

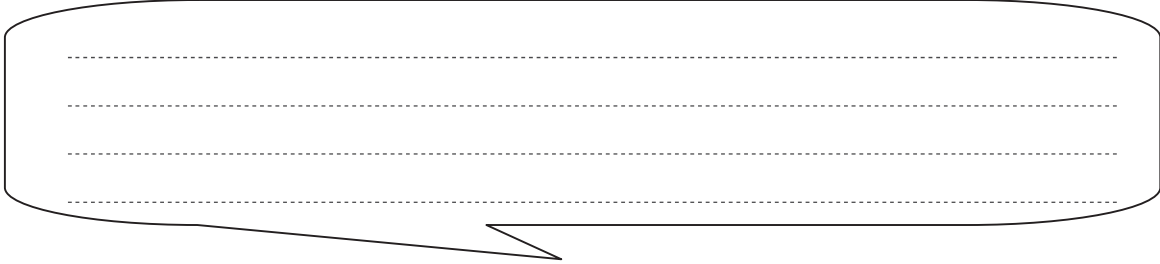
มารยาทไทย	บันทึกผล		วิธีการปฏิบัติ	ผู้รับรอง
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ		
1. การแสดงความเคารพ				
2. การยืน				
3. การเดิน				
4. การนั่ง				
5. การนอน				
6. การหักท่าย				
7. การแต่งกาย				

ประโยชน์ของการปฏิบัติตามมารยาทไทยที่มีต่อตนเองและสังคม.....

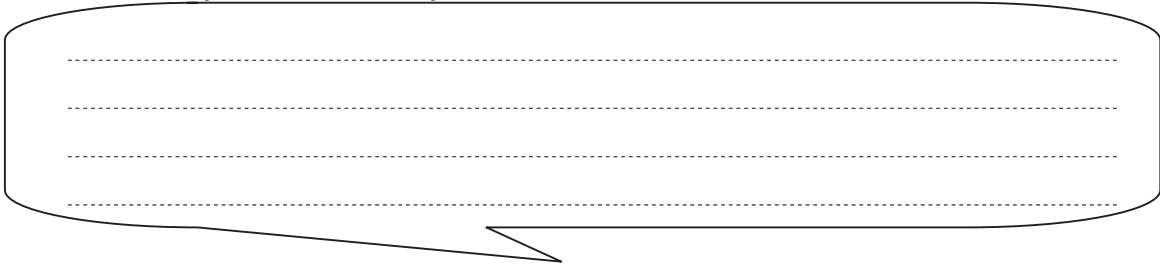
ใบงานที่ 9
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

คำชี้แจง ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

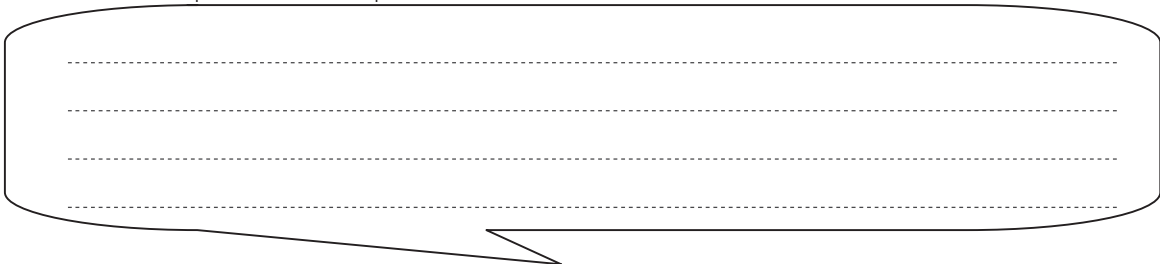
- เมื่อพบผู้ใหญ่ควรปฏิบัติอย่างไร เพราะอะไร

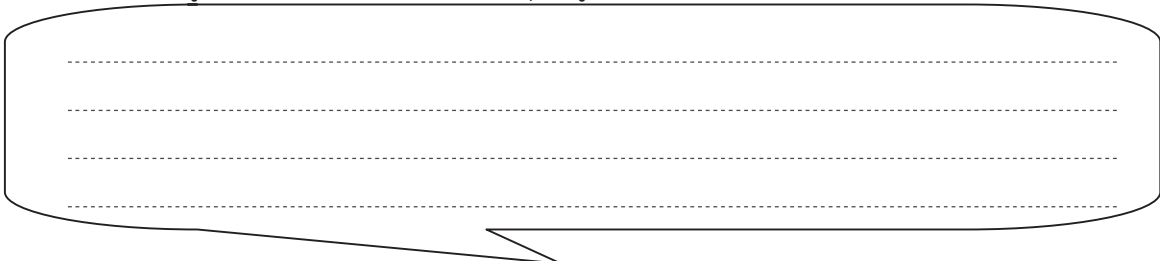
- เมื่อผู้ใหญ่ให้ของขวัญแก่ผู้เรียน ควรปฏิบัติอย่างไร เพราะอะไร

- ถ้าคุณยายพาไปทำบุญที่วัด ควรจะแต่งกายอย่างไรจึงเหมาะสม

- ถ้าผู้เรียนต้องเดินถือของตามหลังคุณครูควรจะทำอย่างไร

ใบงานที่ 10
เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนสำรวจตนเอง ที่ปฏิบัติต่อเพื่อนในการสร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยขีดเครื่องหมาย (P) ลงในช่องที่ตรงกับความจริง

การปฏิบัติตน	ระดับการปฏิบัติ		
	ปฏิบัติเป็นประจำ	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติเลย
1. พุดจาสุภาพไพเราะ			
2. ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น			
3. ไม่เอาแต่ใจตัวเอง			
4. มีความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น			
5. ไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายผู้อื่น			
6. เป็นคนที่มีความเกรงใจต่อผู้อื่น			
7. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่			
8. มีระเบียบวินัยในตนเอง			
9. มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ			

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต

เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
ความหมาย วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคม และประเทศไทย	1. ความรู้ ความเข้าใจ ความหมายวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคมและ ประเทศไทย 2. ความตระหนักถึง คุณค่าของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคมและ ประเทศไทย 3. ปฏิบัติตนตาม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและ ค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย	วัฒนธรรมประเพณีของ ไทยควรจะยึดถือประเพณี และปฏิบัติตน เพื่อจะได้ ดำรงและอนุรักษ์ไว้	ขั้นนำ 1. ผู้สอนกล่าวทักทายผู้เรียนและเล่า เรื่องของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมที่ดึงดูดใจของนักเรียน โดยเน้นเรื่อง การให้ความเคารพผู้อาวุโส และ ประเพณีวันสำคัญต่าง ๆ 2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีในชุมชนของตนเอง ขั้นสอน 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนวาดภาพหรือ เขียนเล่าเรื่องประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน 4. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน ของตนเองพร้อมทั้งเล่าเรื่องราว ประทับใจเกี่ยวกับภาพวาดหรือ เรื่องที่เขียน	1. บทความเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดึงดูดใจ ของประเทศไทย 2. ภาพประเพณี ในท้องถิ่น 3. บทความเรื่อง ค่านิยมไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน	1. สังเกตความ ร่วมมือในการ แสดงความคิดเห็น และการทำ กิจกรรมร่วมกัน ในกลุ่ม 2. ตรวจผลงาน ในการทำใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การปฏิบัติตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี
(12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			5. ผู้สอนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องค่านิยมที่เปลี่ยนไป จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ขั้นสรุป 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถึง ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและ ค่านิยมในชุมชน 7. ผู้สอนสรุปความหมายและ ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและ ค่านิยมในสังคมจากที่ได้สรุป ร่วมกันกับผู้เรียน		

ใบความรู้ เรื่อง ความหมายของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี

เรื่องของประเพณีต่าง ๆ มีในทุกชาติทุกภาษา ประเทศไทยก็มีประเพณีไทย ส่วนลักษณะจะแตกต่างกันไปกับชาติอื่น ๆ ประการใดก็แล้วแต่ลักษณะหรือสภาพของแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละสังคม เช่น ประเพณีไทยกับประเพณีจีน ต่างกันหลาย ๆ ด้าน ตั้งแต่เรื่องกิริยา มารยาท การเลือกคู่ หั้นหมาย แต่งงาน ตาย เป็นต้น ส่วนสังคมไทยนั้น จะเป็นการสืบเนื่องมาจากการนับถือพระพุทธศาสนาก็จะมีอิทธิพลด้านพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีเทศน์มหาชาติ เป็นต้น

ประเพณีไทย คือ ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติที่เห็นว่าดีว่าถูกต้องกว่า หรือเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย และมีการปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา เช่น การเกิด การตาย การหั้นหมาย สมรส บวช ปลุกบ้านใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ประเภทของประเพณีไทยนั้น มี ๔ ประเภท ได้แก่

1. **ประเพณีไทยปรัมปรา** หมายถึง ประเพณีที่เก่าก่อน ราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า สืบ ๆ กันมา เก่าก่อน มีมานาน เช่น นิยายปรัมปราต่าง ๆ อาทิ ลูกเป็ดขี้เหร่ ปลาบู่ทอง

2. **จารีตประเพณีไทย หรือกฎศีลธรรม (Mores)** หมายถึง ประเพณีไทยที่มีศีลธรรมเข้ามาร่วมด้วย จึงเป็นกฎที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคมไทยบังคับให้ปฏิบัติตาม เป็นเรื่องความผิด ความถูก ความนิยม ที่ยึดถือและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เช่น การเล่นซู้ ถือว่าประพฤติชั่วไม่เหมาะสม ผิดศีลธรรม เป็นต้น

3. **ชนบประเพณีไทย (Thai Institution)** หมายถึง ระเบียบ แบบแผน ที่สังคมตั้งขึ้น กำหนดไว้ให้ปฏิบัติร่วมกันทั้งทางตรง และทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผน ในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น การไหว้ครู การศึกษาเล่าเรียนศาสนา เป็นต้น โดยอ้อม ก็คือ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่วไป โดยไม่ได้วางระเบียบไว้แน่นอนแต่ปฏิบัติได้ เพราะมีการบอกเล่า สืบต่อกันมา หรือจากการที่ผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่นปฏิบัติ เช่น แห่นางแมว การจุดบั้งไฟของภาคอีสาน เป็นต้น

4. **ธรรมเนียมประเพณีไทย (Thai Convention)** หมายถึง ประเพณีไทยที่เกี่ยวกับ เรื่องธรรมดา ๆ ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หรือมีความผิดความถูกเหมือน จารีตประเพณี ดังนั้น ธรรมเนียมประเพณีไทยไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ผิดหรือมีโทษ เป็นแต่เพียงคนส่วนใหญ่ ปฏิบัติกัน และเราก็ปฏิบัติตาม แต่อาจจะไม่เหมือนกับอีกหลายสังคมเป็นเพียงธรรมเนียมของสังคมนั้น ๆ ปฏิบัติกัน เช่น ไทยใช้ช้อนส้อมในการรับประทานอาหาร ฝรั่งเศสใช้มีดกับส้อม เป็นต้น

ประเพณีไทย หมายถึง กิจกรรมที่มีการกระทำสืบเนื่องกันมา เป็นเอกลักษณ์ของไทยพร้อมทั้งมีความสำคัญต่อสังคมไทย เช่น การแต่งกาย ภาษา วัฒนธรรมไทย ศาสนา ศิลปกรรม กฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ คุณธรรม ความเชื่อ ฯลฯ เป็นกฎระเบียบในการปฏิบัติตน และการวางตนระหว่างบุคคลในสังคม ตัวอย่างเช่น มารยาทในห้องรับประทานอาหาร **ประเพณีไทย** นั้น ให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส ผู้น้อยต้องรู้จักมี สัมมาคารวะให้ความเคารพ ผู้หลักผู้ใหญ่ เช่น เด็กนักเรียนต้องให้ความเคารพครูบาอาจารย์

ประเพณี ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากภาวะแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคม รับเอาแบบปฏิบัติ ที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำรงชีวิต **ประเพณี** จึงเรียกได้ว่า เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม

โดยเฉพาะพระศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อ**ประเพณีไทย**มากที่สุด วัดวาอารามต่าง ๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทย และชี้ให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพระพุทธรูปด้วยศิลปกรรมที่งดงาม เพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่สมัยโบราณ ฯลฯ

คำว่า “**ประเพณี**” ตามพจนานุกรมภาษาไทยฉบับบัณฑิตยสถาน ได้กำหนดความหมาย**ประเพณี**ไว้ว่า **ประเพณี** คือ ขนบธรรมเนียมแบบแผน ซึ่งสามารถแยกคำต่าง ๆ ออกได้เป็น **ขนบ** มีความหมายว่าระเบียบแบบอย่าง **ธรรมเนียม** มีความหมายว่า ที่นิยมใช้กันมา และเมื่อนำมารวมกันแล้วก็มีความหมายว่าความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ ยึดถือเป็นแบบแผน และได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นต้นแบบที่จะให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้ประพฤติปฏิบัติตามกันไป

ดังนั้น ขนบธรรมเนียม หมายความว่า ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ ยึดถือเป็นแบบแผน และได้ทำการปฏิบัติสืบต่อกันมา จนเป็นต้นแบบที่จะให้คนรุ่นต่อ ๆ ไป ได้ประพฤติปฏิบัติตามกันไป

ประเพณีไทย เป็น**ประเพณี**ที่ได้อิทธิพลอย่างสูงจากพระพุทธรูป และอิทธิพลจากศาสนาอื่น เช่น ศาสนาพราหมณ์ และการอพยพของชาวต่างชาติ ตัวอย่างเช่น ชาวจีนก็มีอิทธิพลของ**ประเพณีไทย**

ประเพณีไทย สามารถแบ่งออกเป็นสามด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ภาษา ศิลปะ และ**ประเพณี**

ด้านภาษา

ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติของคนไทย ตัวอักษรของภาษาไทยถูกสร้างขึ้น ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงในปี ค.ศ. 1283 ตัวอักษรของภาษาไทยได้รับอิทธิพลมาจากภาษาบาลี และสันสกฤตจากสื่อขอมโบราณ ในปัจจุบันภาษาไทย ประกอบด้วยตัวอักษร 44 ตัว ภาษาไทยมีห้าโทนเสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี จัตวา ซึ่งแตกต่างจากภาษาอื่น ภาษาไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลมาจากภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น บาลี ขอม มาเล ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

ด้านศิลปะไทย

ศิลปะไทย ได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากพระเจ้าแผ่นดินและชาววังแต่ครั้งโบราณ **ประเพณี**การสร้างภาพวาดฝาผนัง ก็ยังถูกนิยมมาใช้เพื่อเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา

ตั้งแต่สมัยโบราณคนไทยให้ความสำคัญกับพระพุทธรูป จะเห็นได้ว่าคนไทยจากสมัยโบราณจนถึงปัจจุบันนิยม สร้างสิ่งก่อสร้าง ในทางพระพุทธศาสนา เช่น เจดีย์ วัด หรือสถูป โดยสิ่งปลูกสร้างทางพระพุทธศาสนาเหล่านี้ นิยมใช้ในพิธีกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ในชุมชน เช่น วัดมักนิยมเป็นที่จัดงานประจำปี นอกจากนี้แล้ว วัดยังเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้าน เป็นสถานที่เรียนหนังสือกับเยาวชนและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

ภาษาบาลี คำว่า เจดีย์ หมายความว่า ที่เคารพนับถือ บุคคล สถานที่ หรือวัตถุที่ควรเคารพบูชา คำว่า สถูป หมายความว่า สิ่งก่อสร้างซึ่งก่อไว้สำหรับบรรจุของควรบูชา เป็นอนุสรณ์ที่เตือนใจให้เกิดปสาทะและกุศลธรรมอื่น ๆ สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ถูกสร้างมาเพื่อต้องการให้รำลึกถึงความเชื่อในพระพุทธศาสนา ที่ว่าสังขารของคนนั้นไม่เที่ยงแท้ เมื่อมีการเกิดก็ย่อมต้องมีวันแตกดับได้เป็นไปตามปัจจัยของโลก คนสมัยก่อนจึงมี**ประเพณี**นิยมสร้างเจดีย์ในวัด เพื่อเตือนใจคนในสังคมไม่ให้ทำความชั่ว และหมั่นสร้างคุณดีเพื่อเป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในภพนี้ และภพหน้า

เจดีย์ยังนิยมให้สร้างขึ้น เพื่อบรรจุอัฐิของพระพุทธรูป หากบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ของพระพุทธเจ้าหรือของพระมหากษัตริย์นั้น ก็จะเรียกว่า ธาตุเจดีย์

ด้านประเพณีไทย

การไหว้ทำความเคารพผู้ใหญ่แบบไทย ไทย

ประเพณีไทย เป็นขนบธรรมเนียมอันดีงามที่สืบทอดต่อกันมา ล้วนแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ความผูกพันของผู้คนต่อพุทธศาสนา และการดำรงชีวิตที่สอดคล้องประสานกับฤดูกาล และธรรมชาติอย่างชาญฉลาดของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น ทั่วแผ่นดินไทย เช่น

ภาคเหนือ **ประเพณี** บวชลูกแก้วของคนไต หรือชาวไทยใหญ่ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาคอีสาน **ประเพณี** บุญบั้งไฟ ของชาวจังหวัดยโสธร

ภาคกลาง **ประเพณี** ทำขวัญข้าว ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาคใต้ **ประเพณี** แห่ผ้าขึ้นธาตุ ของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช ฯลฯ

ประเพณี และอารยธรรมไทย ยังนำมาซึ่งการท่องเที่ยว และเป็นที่รู้จักและประทับใจแก่ชาติอื่น นับเป็นมรดกอันล้ำค่าที่เราคนไทยควรอนุรักษ์ และสืบสานให้ยาวนานตลอดไป

เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
ความสำคัญ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ชุมชน สังคมและ ประเทศไทย	1. ความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยม ของชุมชน สังคม และประเทศไทย 2. ความตระหนักในคุณค่า วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคมและ ประเทศไทย 3. ปฏิบัติตนตาม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยม	วัฒนธรรมประเพณีของไทยควรจะยึดถือ ประพฤติ และปฏิบัติตน เพื่อจะได้ ดำรงและอนุรักษ์ไว้	<u>ขั้นนำ</u> 1. ผู้สอนกล่าวทักทายผู้เรียนและให้ผู้เรียนชมวีดิทัศน์เกี่ยวกับ วัฒนธรรมประเพณีของไทย 2. ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวีดิทัศน์ที่ได้ชม <u>ขั้นสอน</u> 3. ผู้สอนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทยให้ผู้เรียนฟังและให้ผู้เรียนเขียนเรียงความเรื่อง วัฒนธรรมประเพณีในชุมชน 4. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในเรื่อง ทำอย่างไรถึงจะอนุรักษ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย ให้คงอยู่ พร้อมให้ผู้เรียนสรุปและเขียนลงในกระดาษ	1. วีดิทัศน์เกี่ยวกับ วัฒนธรรม ประเพณีไทย 2. ใบงาน เรื่อง ความสำคัญของ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย	1. สังเกตความ ร่วมมือในการ แสดงความคิดเห็น และการทำ กิจกรรมร่วมกัน ในกลุ่ม 2. ตรวจผลงาน ในการทำใบงาน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต

เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (12 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์ ของชุมชน สังคม และประเทศไทย	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			5. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม และให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 11-12 เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย ขั้นสรุป 6. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปถึง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 7. ผู้สอนให้ผู้เรียนซักถามถึงข้อสงสัยในเรื่องของความสำคัญ ของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย		

ใบความรู้

เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

วัฒนธรรมไทย 4 ภาค

1. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นภาคกลาง

ภาคกลางเป็นภาคที่มีประชากรสูงสุด โดยรวมพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของจังหวัดมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ใช้ภาษากลางในการสื่อความหมายซึ่งกันและกัน วัฒนธรรมไทยท้องถิ่นภาคกลาง ประชาชนประกอบอาชีพทำนา การตั้งถิ่นฐานจะหนาแน่นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีวิถีชีวิตเป็นแบบชาวนาไทย คือ การรักพวกพ้อง พี่พาทอาศัยกัน มีความเชื่อ และเคารพบุคคลสำคัญผู้ล่วงลับไปแล้ว มีการใช้เครื่องปั้นดินเผาตามชุมชนและหมู่บ้านในชนบท การละเล่นพื้นบ้านที่เป็นลักษณะเด่น ได้แก่ มังคละรำเต็น เต็นกำรำเคียว เพลงปรบไก่ เพลงลำตัด เป็นต้น

นอกจากนี้ ในท้องที่จังหวัดเพชรบุรี มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ มีความสามารถในการปลูกสร้างเรือนไทย ความเป็นช่างฝีมือที่ประณีตในการตกแต่งวัด และช่างประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น ช่างทอง ช่างแกะสลักลายไทย ลวดลายปูนปั้นประดับพระสถูปเจดีย์ ชนกลุ่มน้อยในท้องถิ่นภาคกลาง มีหลายเผ่าพันธุ์ อาทิ ลาวโซ่ง กระเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ลาวพวน ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี คนลาว ในเขตจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา มอญ ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ในวันเข้าพรรษา คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ชาวบ้านวัดพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี แถบนั้น มีคติเชื่อว่าการบูชาพระรัตนตรัยด้วยดอกไม้รูปเทียน “อามิสบูชา” ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้น ย่อมได้รับผลานิสงส์มากมาย ดังนั้น พอถึงวันเข้าพรรษา ชาวบ้านจะเก็บดอกไม้ป่าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพืชประเภทที่มีกือ หรือเหง้าฝังอยู่ใต้ดิน เช่น ต้นกระชาย หรือต้นขมิ้น พืชได้รับความชุ่มชื้นจากฝน ลำต้นก็แตกยอดโผล่ขึ้นมาจากดิน สูงประมาณคืบเศษ ๆ ดอกมีขนาดเล็ก ออกเป็นช่อตรงบริเวณส่วนยอดของลำต้นหลายสีสวยงามตา ได้แก่ สีขาว สีเหลือง และสีเหลืองแซมม่วง ชาวบ้านเรียกชื่อต่างกันไปว่า “ดอกยุงทอง” หรือ “ดอกหงส์ทอง” แต่ที่นิยมเรียกรวมกันก็ว่า “ดอกเข้าพรรษา” เพราะเห็นว่าดอกไม้ป่าเหล่านี้จะบานสะพรั่ง ให้เห็น อย่างดาษดื่นก็เฉพาะในเทศกาลเข้าพรรษานี้เอง ซึ่งในประเพณีการตัดบาตรดอกไม้ นั้น จะมีพิธีตัดบาตรดอกไม้วันละ 2 รอบ คือ รอบเช้าเวลา 08.00 น. รอบบ่ายเวลา 15.00 น. ในวันแรกของการจัดงานเป็นพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณ สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในอาณาบริเวณพระพุทธบาท ภาคว่าขบวนพยุหยาตราสมเด็จเจ้าทรงธรรม ขบวนรถบุปผชาติ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน วัฒนธรรม และขบวนต่าง ๆ จะเริ่มเคลื่อนออกจากหน้าสำนักงานเทศบาลตำบลพระพุทธบาท ไปตามถนนพหลโยธิน และเลี้ยวเข้าบริเวณวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร โดยจะมีพิธีเปิดงานพิธีตัดบาตรดอกไม้ในภาคกลาง ดอกไม้ ที่ใช้ตัดบาตรแต่พระภิกษุสงฆ์นั้น จะต้องเป็น “ดอกเข้าพรรษา” เท่านั้น ซึ่ง “ดอกเข้าพรรษา” นั้นเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่ง ต้นคล้าย ๆ ต้นกระชาย หรือ ขมิ้น สูงประมาณ 1 คืบเศษ มีดอกสีเหลือง สีขาว และสีน้ำเงินม่วง ต้นดอกไม้เข้าพรรษานี้ จะขึ้นตามไหล่เขาโพธิ์ลังกา หรือเขาสุวรรณบรรพต เทือกเขาวง และเขาพุไถ่ ๆ กับรอยพระพุทธรูป และจะผลิดอกเฉพาะช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น จนชาวบ้านเรียกชื่อให้เป็นที่เหมาะสมว่า “ต้นเข้าพรรษา” โดยดอกไม้เข้าพรรษาที่ชาวพุทธออกไปเก็บนั้น มี 3 สี คือ ดอกสีเหลือง มี 2 พันธุ์ คือ พันธุ์เหลืองพวง (หางกระรอก) และพันธุ์เหลืองมะละกอ (บานปลาย) ดอกสีขาว ซึ่งทั้ง 2 สี นั้น ดูจะหาง่าย ไม่ลำบากยากเย็นนัก แต่การเก็บดอกไม้เข้าพรรษา ซึ่งเป็นสิม่วนั้น เขาถือกันว่าถ้าผู้ใด

ออกไปเก็บดอกเข้าพรรษาสีม่วงมาใส่บาตรได้ คนนั้นจะได้รับบุญกุศลมากกว่าการนำดอกไม้สีอื่น ๆ มาตักบาตร

หลังจากที่พระภิกษุสงฆ์เดินรับบิณฑบาตจากพุทธศาสนิกชนแล้ว จะนำดอกไม้ไปสักการะ “รอยพระพุทธรูป” พระเจดีย์จุฬามณี อันเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระเขี้ยวแก้วจำลองขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วนำไปสักการะพระเจดีย์มหาธาตุองค์ใหญ่ ซึ่งชาวพุทธถือว่าเป็นพระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระเจดีย์องค์นี้ทรงเหมือนกับองค์พระธาตุนม เป็นอาคารระต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และระหว่างที่พระภิกษุเดินลงจากพระมณฑป ทางบันไดนาคนั้นพุทธศาสนิกชนก็จะนำเอาน้ำสะอาดมาล้างเท้าพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งถือว่าน้ำที่ได้ชำระล้างเท้าให้พระภิกษุสงฆ์นั้น เสมือนหนึ่งได้ชำระล้างบาป ของตนด้วย สำหรับการจัดงานประเพณีตักบาตรดอกไม้ในวันที่สองของการจัดงาน จะมีพิธีตักบาตรดอกไม้ 2 รอบ คือ เวลา 08.00 น. และ 15.00 น. ส่วนในวันสุดท้ายของการจัดงาน ซึ่งตรงกับวันเข้าพรรษา จะมีพิธีถวายเทียนพรรษา พระราชทาน และเทียนพรรษา ณ อุโบสถวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร ประเพณีตักบาตรดอกไม้และถวายเทียนพรรษา ประจำปี 2550 ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การประกวดเทพีตักบาตรดอกไม้ การจัดนิทรรศการตักบาตรดอกไม้ การประกวดจัดดอกไม้ใบตอง และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ประเพณีตักบาตรดอกไม้ นับเป็นประเพณีอันเก่าแก่ ที่ควรค่าแห่งการอนุรักษ์ยิ่ง เพราะหนึ่งปีมีหนึ่งครั้ง และมีเพียงแห่งเดียวที่พระพุทธรูปราชวรมหาวิหาร นอกจากชาวพุทธศาสนิกชน จะได้บุญกุศลอันยิ่งใหญ่กับการถวายดอกเข้าพรรษาแด่พระภิกษุสงฆ์แล้วยังตื่นตา ตื่นใจกับขบวนรถบุปผชาติ ขบวนวัฒนธรรม และการแสดงศิลปะพื้นบ้านด้วย ที่ขาดเสียมิได้คือ ความงดงามของดอกเข้าพรรษาที่บ้านสระพังทั่วทั้งวัดพระพุทธรูปตลอดทั้ง 3 วัน

ประเพณีตักบาตรดอกไม้

2. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นภาคอีสาน

ภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นแต่ละจังหวัด ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อ ค่านิยม ศาสนาและรูปแบบการดำเนินชีวิตตลอดจนอาชีพของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ภาคอีสานมีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการเป็นศูนย์รวมของประชากรหลากหลายเชื้อชาติ และมีการติดต่อสัมผัสกับประชาชนในประเทศใกล้เคียง จนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทาง

วัฒนธรรมขึ้น เช่น ประชาชนชาวอีสานแถบจังหวัดเลย หนองคาย นครพนม มุกดาหาร อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาว ประชาชนของทั้งสองประเทศมีการเดินทางไปมาหากัน ทำให้เกิดการถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมและประเพณีระหว่างกัน ซึ่งเราจะพบว่าชาวไทยอีสาน และชาวลาวแถบลุ่มแม่น้ำโขงมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่คล้าย ๆ กัน และรูปแบบการดำเนินชีวิตก็มีความคล้ายคลึงกันด้วย รวมทั้งชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในช่วงสงครามเวียดนาม ก็ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมของเวียดนามเข้ามาด้วย ถึงแม้ปัจจุบันชาวเวียดนามเหล่านี้ จะได้ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสาน (เพื่อให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น) โดยเฉพาะชาวเวียดนามที่เป็นวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้รับการศึกษาที่ดีเหมือนกับชาวไทยทุกประการ จนแทบแยกไม่ออกกว่าเป็นคนไทยอีสานหรือคนเวียดนามกันแน่ ส่วนใหญ่ก็จะเท่วัฒนธรรมตะวันตก (เหมือนเด็กวัยรุ่นของไทย) จนลืมวัฒนธรรมอันดีงามของตัวเอง แต่ก็ยังมีชาวเวียดนามบางกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นคนสูงอายุยังคงยึดมั่นกับวัฒนธรรมของตนเองอยู่อย่างมั่นคง ท่านสามารถศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเวียดนามได้ตามชุมชนชาวเวียดนามในจังหวัดที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนประชาชนที่อยู่ทางจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ นครราชสีมา มีการติดต่อกับประชาชนชาวกัมพูชา ก็จะรับเอาวัฒนธรรมของกัมพูชามาประยุกต์ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้ววัฒนธรรมประเพณีของคนทั้งสองเชื้อชาติก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่แล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาคอีสานเป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็มีความแตกต่างกันตามแต่ละท้องถิ่น และแตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ของไทยอย่างเห็นได้ชัด ทั้งวัฒนธรรมทางด้านการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งเราสามารถสังเกตรูปแบบวัฒนธรรมที่ดีงามของชาวอีสานผ่านทางประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวอีสานจัดขึ้น ซึ่งสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมอีสานได้เป็นอย่างดี

รูปแบบบ้านของท้องถิ่นไทยอีสาน

งานประเพณีบุญบั้งไฟ

ประเพณีบุญบั้งไฟ กำเนิดจากไหนนั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน แต่ก็ยังปรากฏ ประเพณีนี้ในภาคเหนือ เรียกว่า ประเพณีจิบอกไฟ หรือบอกไฟยิง ส่วนหลักฐานเอกสารในภาคอีสาน ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง ผาแดง – นางไอ่ ซึ่งกล่าวถึงตำนานบุญบั้งไฟบ้าง ส่วนความเป็นมาและตำนานเกี่ยวกับบุญบั้งไฟมีหลายประการ ด้วยผู้รู้หลายท่านได้กล่าวไว้ เช่น สิริวัฒน์ คำวันสา ได้ให้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับต้นเหตุความเป็นมาของประเพณีบุญบั้งไฟ ในแง่ต่าง ๆ ไว้ว่าด้านศาสนาพราหมณ์ มีการบูชาเทพเจ้าด้วยไฟเป็นเครื่องบูชาเทพเจ้าบนสวรรค์ การจุดบั้งไฟ เป็นการละเล่นอย่างหนึ่งและเป็นการบูชา เพื่อให้พระองค์บันดาลในสิ่งที่ตนเองต้องการ ด้านศาสนาพุทธ เป็นการฉลองและบูชาเนื่องในวันวิสาขบูชา

การนำเอาดอกไม้ไฟแบบต่าง ๆ บั้งไฟ น้ำมัน ไฟธูปเทียน และดินประสิว มีการรักษาศิล ให้งาน การบวชนาค การฮอตสง การนิมนต์พระเทศน์ ให้เกิดอานิสงส์ ด้านความเชื่อของชาวบ้าน ชาวบ้านเชื่อว่ามีโลกมนุษย์ โลกเทวดา และโลกบาดาล มนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของเทวดา การรำผีฟ้า เป็นตัวอย่างแห่งการแสดง ความนับถือเทวดา เทวดา คือ “แถน” “พญาแถน” เมื่อถือว่ามีพญาแถนก็ถือว่ามีฝน ฟ้า ลม เป็นอิทธิพลของ พญาแถน หากทำให้พญาแถน โปรดปรานหรือพอใจแถนก็จะบันดาลความสุข จึงมีพิธีบูชาแถน การใช้บั้งไฟ เชื่อว่าเป็นการบูชาพญาแถน ซึ่งแสดงความเคารพและแสดงความจงรักภักดีต่อแถน ชาวอีสานส่วนใหญ่ จึงเชื่อว่าการจุดบูชาบั้งไฟเป็นการ ขอฝนพญาแถน และมีนิทานปรัมปราลักษณะนี้อยู่ทั่วไป แต่ความเชื่อนี้ ยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน ในวรรณกรรมอีสานยังมีความเชื่ออย่างหนึ่ง คือ เรื่องพญาคันคาก พญาคันคาก ได้รับกับพญาแถนจนชนะแล้ว ให้พญาแถนบันดาลฝนตกลงมายังโลกมนุษย์

พระมหาปริชา ปริญญาโน เล่าถึงมูลเหตุการณ์ทำบุญบั้งไฟไว้ว่า บนสวรรค์ชั้นฟ้ามีเทพบุตรนามว่า วัสสการเทพบุตร เทพบุตรองค์นี้ เป็นผู้บันดาลให้ฝนตกลงมายังโลกมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่เทพเจ้าองค์นี้ชอบ ก็คือ การบูชาไฟ ใครบูชาไฟถือว่าบูชาท่าน แล้วท่านจะบันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล อาศัยเหตุนี้คนจึงพากัน ทำการบูชาไฟด้วยการทำบุญบั้งไฟและถือเป็นประเพณีจนทุกวันนี้ จารุบุตร เรื่องสุวรรณ กล่าวถึงมูลเหตุ แห่งการทำบั้งไฟว่า เป็นการทดสอบความพร้อมของประชาชน ว่ามีความสามัคคีหรือไม่ และเตรียมอาวุธไว้ ป้องกันสังคมของตนเอง เพราะสิ่งที่ใช้ทำบั้งไฟนั้น คือ ดินปืน นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้ประชาชนมาร่วม ชุมนุมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงการละเล่นจนสุดเหวี่ยง ให้มีความสนุกสนานก่อนที่จะเริ่มทำงาน หนักประจำปี คือ การทำนา

พระยาอนุমানราชชน เขียนเล่าไว้ในเรื่อง “อัคนีกรีธา” ว่าด้วยวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทยว่า เรื่องบั้งไฟนี้โบราณเรียกว่ากรวดหรือจรวด เป็นการเล่นไฟของชาวบ้าน โดยอ้างถึงหลักศิลา จารึกพ่อขุนรามคำแหง เมื่อพุทธศักราช 1835 ว่า “เมืองสุโขทัยนี้มีสี่ปากประตูหลวงเทียบญ่อมคนเสียดคน เข้าดู ท่านเผาเทียนเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีดังจักแตก” เป็นหลักฐานว่าการเล่นไฟประดิษฐ์จรวด กรวด หรือ บั้งไฟ รวมทั้งพลุ ตะไล และไฟพะเนียงได้รู้จัก และทำเล่นกันมานานเกือบ 700 ปีแล้ว เป็นการละเล่นที่ สนุกสนาน ผู้คนเบียดเสียดกันเข้ามาดูแทบทั่วกรุงสุโขทัยแตก ส่วนงานประเพณีบั้งไฟ เมืองยโสธรได้มีมา นานแล้ว โดยมีหลักฐานว่า มีมาก่อนที่กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จะขึ้นไปเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล คือ เรื่องของกบฏผีบุญ หรือกบฏขาวนา กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จึงห้ามการเล่นบั้งไฟ

การแห่บั้งไฟ

จุดประสงค์ของการทำบุญบั้งไฟ

จุดประสงค์ของการทำบุญบั้งไฟ มีหลายอย่าง เช่น

1. การบูชาคุณของพระพุทธเจ้า สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ขอน้ำฝน เชื่อมความสมัครสมานสามัคคี แสดงการละเล่นการบูชาคุณของพระพุทธเจ้า ชาวอีสานส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา เมื่อถึงเทศกาลเดือน 6 ซึ่งเป็นวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ชาวอีสานจะจัดดอกไม้ธูปเทียนมาบูชาพระพุทธรูป การทำบุญบั้งไฟของชาวอีสานถือว่าเป็นการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยเช่นกัน

2. การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เนื่องจากการทำบุญบั้งไฟ มีการบวชพระและบวชเณรในครั้งนี้ด้วย จึงถือว่าเป็นการสืบต่อพระพุทธศาสนา

3. การขอฝน การทำนา ไม่ว่าจะเป็นของภาคใดก็ต้องอาศัยน้ำฝน ชาวอีสานก็เช่นกัน เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้ จึงมีความเชื่อเดียวกันกับสิ่งเหนือธรรมชาติ จากตำนานเรื่องเล่าของชาวอีสานเชื่อว่า มีเทพบุตรชื่อ โสกาลเทพบุตร มีหน้าที่บันดาลน้ำฝนให้ตกลงมา จึงทำบุญบั้งไฟขอน้ำจากเทพบุตรองค์นั้น

4. การเชื่อมความสมัครสมาน คบในหมู่บ้านหนึ่งที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน ถ้ามีได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็จะมีฐานะต่างคนต่างอยู่ เมื่อบ้านเมืองเกิดความยุ่งยากจะขาดกำลังคนแก้ไข ดังนั้นเมื่อทำบุญบั้งไฟก็จะเปิดโอกาส ให้คนทั้งหลายได้มาร่วมแรงร่วมใจกัน ประกอบกิจกรรม สร้างความสมัครสมานให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ

5. การแสดงการละเล่น เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมาแสดงการละเล่น คนเราเมื่อได้เล่นได้กินร่วมกัน จะเกิดความรักใคร่ติดต่อกัน การเล่นบางอย่างจะสุภาพเรียบร้อย บางอย่างหยาบโลน แต่ก็ไม่ถือสาหาความ ถือเป็นการเล่นเท่านั้น

ชนิดของบั้งไฟมีหลายชนิด ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการทำ อาจจะแยกเป็นแบบใหญ่ และนิยมทำกันมากมี 3 แบบ คือ แบบมีหาง แบบไม่มีหาง และบั้งไฟทะเล บั้งไฟมีหางเป็นแบบมาตรฐาน เรียกว่า “บั้งไฟหาง” มีการตกแต่งให้สวยงามเมื่อเวลาแข็ง เวลาจุดจะพุ่งขึ้นสู่ท้องฟ้าได้สูงมาก ควบคุมทิศทางได้เล็กน้อยบั้งไฟแบบไม่มีหางเรียกว่า “บั้งไฟกองข้าว” รูปร่างคล้ายกลองใส่ข้าวเหนียว ชนิดมีขาตั้ง เป็นแฉกถ้าจะเปรียบเทียบกับเห็นซัดก็คล้ายจรวดนั่นเองบั้งไฟทะเล มีรูปร่างกลม มีไม้บาง ๆ แขน ๆ ทำเป็นวงกลมรอบหัวท้ายของบั้งไฟ เวลาพุ่ง ขึ้นสู่ท้องฟ้าจะพุ่งไปโดยทางขวาง

บั้งไฟทั้งสามแบบที่กล่าวมา ถ้าจะแยกย่อย ๆ ตามเทคนิคการทำและลักษณะรูปร่างของบั้งไฟจะแยกเป็นประเภทได้ 11 ชนิด ดังนี้คือ

- บั้งไฟมอด หรือโหมด
- บั้งไฟม้า
- บั้งไฟช้าง
- บั้งไฟจัญาย
- บั้งไฟดอกไม้
- บั้งไฟฮ้อย หรือบั้งไฟร้อย
- บั้งไฟหมื่น
- บั้งไฟแสน
- บั้งไฟทะเล
- บั้งไฟต้อ
- บั้งไฟพลุ

3. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นภาคเหนือ

ตุ่ง...ศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือ

ตุ่ง เป็นภาษาถิ่นประจำภาคเหนือ ซึ่งตรงกับคำว่า ธง ในภาษาไทยภาคกลางและตรงกับคำว่า ธง ในภาษาท้องถิ่นอีสาน มีลักษณะเป็นแผ่นวัตถุ ส่วนปลายแขวนติดกับเสาห้อยเป็นแผ่นยาวลงมา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ธง ไว้ว่า “ธง น. ผืนผ้าโดยมากเป็นสี และบางอย่างมีลวดลายเป็นรูปต่าง ๆ ที่ทำด้วยกระดาษหรือ สิ่งอื่น ๆ ก็มีสำหรับใช้เป็นเครื่องหมายบอกชาติ เครื่องหมายตามแบบสากลนิยม เครื่องหมายเดินทะเล อาณัติสัญญาณ ตกแต่งสถานที่ในงานรื่นเริงหรือกระบวนแห่...” การใช้ตุ่งทางภาคเหนือ ได้ปรากฏหลักฐานในตำนานพระธาตุคอกยตุ่ง ซึ่งกล่าวถึงการสร้างพระธาตุไว้ว่า เมื่อพระมหากัสสปะเถระได้นำเอาพระบรมสารีริกธาตุพระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้ามาถวายแด่ พระยาอชุตราชกษัตริย์แห่งราชวงศ์สิงหนวัติ พระองค์ได้ทรงขอที่ดินของพญาลาวจก (ราชวงศ์ลวจังคราช) ในหมู่เขาสามเฒ่าเป็นที่ก่อสร้างพระมหาสถูปนั้น ทำให้ทำตุ่งตะขาบยาวถึงพันวา ปักไว้บนยอดคอกยตุ่งเจ้า ถ้าหากตุ่งปลิวไปเพียงใดกำหนดให้เป็นรากฐานสถูป

ภาพ ตุ่งไชยและตุ่งไส้หมู ใช้ประดับ ตกแต่งในพิธีมงคลและงานบุญ

ตุ่งมีหลายชนิด หลายแบบ หลายลักษณะ หลากรูปทรง ต่างลวดลาย และมากชนิดของวัสดุในการทำ รวมทั้งโอกาสต่าง ๆ ในการใช้ตุ่ง จึงพอที่จะจำแนกออกเป็นประเภทได้ ดังนี้

1. แบ่งตามวัสดุในการทำ ตุ่งที่ทำจากกระดาษ ได้แก่ ตุ่งช้าง ตุ่งไส้หมู ตุ่งที่ทำจากผืนผ้า ได้แก่ ตุ่งตะขาบ ตุ่งจระเข้ ตุ่งแดง ตุ่งขาววา ตุ่งพระบุญ ตุ่งที่ทำด้วยกระดาษหรือผ้า ได้แก่ ตุ่งสามหาง ตุ่งที่ทอจากเส้นด้ายหรือเส้นไหม ได้แก่ ตุ่งไชย ตุ่งที่ทำจากไม้หรือสังกะสี ได้แก่ ตุ่งกระด้าง

ภาพ ตุ่งไชยใช้ในการร่วมเดินขบวนเฉลิมฉลอง

2. ตุ่งที่ใช้ในงานประดับประดาหรือร่วมขบวน ตุ่งชาววา มีความหมายมงคลใช้งานเหมือนตุ่งไชย แต่มีลักษณะยาวกว่า ไม่มีเสาที่ปัก ต้องใช้คนถือหลายคนนิยมให้ผู้ร่วมขบวนเดินถือชายตุ่งต่อ ๆ กัน ตุ่งกระด้าง มักนิยมทำด้วยไม้แกะสลักและประดับกระจก ลงรักปิดทองด้วยลวดลายดอกไม้ต่าง ๆ ลายสัตว์ต่าง ๆ แบบถาวรและมักจะทำไว้ในที่ที่มีความสำคัญในพื้นที่ต่าง ๆ

3. ตุ่งที่ใช้ในงานพิธีมงคล คือ ตุ่งไชย เป็นเครื่องหมายบอกถึงความเป็นสิริมงคล ทำได้โดยการทอจากด้ายหรือสลัสนี้เป็นรูปเรือ รูปปราสาทหรือลวดลายมงคล ใช้เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และเป็นเครื่องหมายบอกให้รู้ว่า ในบริเวณนั้นจะมีงานฉลองสมโภช โดยจะปักตุ่งไว้ห่างกันประมาณ 8 – 10 เมตร เป็นแนวสองข้างถนนสู่บริเวณงาน และยังนิยมใช้ในการเดินขบวนเมื่อมีงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ ตุ่งข้างส่วนใหญ่ทำด้วยกระด้างมีลักษณะการนำไปใช้งาน เช่นเดียวกับ ตุ่งไชย ตุ่งพระบฏ จะเขียนภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ จะประดับตุ่งไว้ด้านหลังของพระประธานในโบสถ์ โดยการแขวนไว้กับผนังด้านหลังพระประธานทั้งสองข้าง ตุ่งตะขาบ ตุ่งจระเข้ จะมีรูปตะขาบและจระเข้อยู่ตรงกลาง ปักไว้เป็นการแสดงว่าวัดนี้จะมีการทอดกฐิน หรือแห่หน้าขบวนไปยังวัดที่จองกฐินไว้ ตุ่งไส้หมู เป็นพวงประดิษฐ์รูปร่างคล้ายจอมแหหรือปรางค์ ใช้ประดับ ตกแต่ง งานพิธีบุญต่าง ๆ เพื่อความสวยงาม

ตุ่งที่ใช้ในงานพิธี

4. ตุ่งที่ใช้ในงานพิธีอวมงคล คือ ตุ่งแดง หรือเรียกว่า ตุ่งค้ำแดง ตุ่งผีตายโหง จะปักตุ่งแดงไว้ตรงบริเวณที่ผู้ตายโหงแล้วก่อเจดีย์ทรายกองเล็ก ๆ เท่ากับอายุของผู้ตายไว้ในกรอบสายสิญจน์ โดยเชื่อว่าผู้ตายจะได้หมดทุกข์และเป็นการปัดสญลักษณ์เตือนว่าจุดนี้ เกิดอุบัติเหตุ ตุ่งสามหาง มีความเชื่อตามคติของพระพุทธศาสนาว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา หรือมีความเชื่อว่าคนเราตายแล้วต้องไปเกิดใหม่ในภพใดภพหนึ่ง หรือหมายถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ใช้ในการเดินนำขบวนศพ ชาวเหนือมีจุดมุ่งหมายในการใช้ตุ่งเพื่อเป็นพุทธานุชามานาน และยังเชื่อว่า การได้ถวายตุ่งเป็นการสร้างกุศลให้กับตนเองใช้ในการสะเดาะเคราะห์จัดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้หมดไป และยังเป็นการอุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายในการใช้ตุ่งที่สำคัญอีกอย่าง คือ การใช้เพื่อการเฉลิมฉลองศาสนสถาน ศาสนวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์อีกด้วย แต่ในปัจจุบันอาจจะเห็นได้ว่าเมื่อความเจริญทางวัตถุเริ่มเข้ามาแทนที่ รูปแบบการผลิตของสังคมเปลี่ยนไป ก็ทำให้รูปแบบของการใช้ตุ่งเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการสนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจเป็นส่วนใหญ่ กับเป็นการใช้ตุ่งเป็นเพียงสัญลักษณ์ของชาวเหนือและเน้นทางด้านธุรกิจมากขึ้น อย่างเช่น เราอาจเห็นตุ่งไปจัดอยู่ในโรงแรม ตามเวทีประกวดนางงาม หรือการจัดงานอะไรก็ตามแต่ จะต้องมีตุ่งเข้าไปเป็นองค์ประกอบด้วยเสมอจนไม่ยากคิดเลยว่าสาระสำคัญและหน้าที่ของตุ่งมันเลอะเลือนไปแล้ว คนรุ่นนี้ควรอนุรักษ์เพื่อเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นศิลปวัฒนธรรมและคติความเชื่อของบรรพชนให้อยู่คู่กับคนภาคเหนือต่อไป

4. วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นภาคใต้

- 4.1 ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า หรือ ประเพณีลากพระ ช่วงเวลาวันลากพระ จะทำกันในวันออกพรรษา คือ วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 โดยตกลงนัดหมายลากพระไปยังจุดศูนย์รวม วันรุ่งขึ้น แรม 2 ค่ำ เดือน 11 จึงลากพระกลับวัด ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า หรือ ประเพณีลากพระ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำคัญ

ประเพณีชักพระหรือลากพระนั้น เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวใต้ที่ได้มีการสืบทอดกันมา ตั้งแต่สมัยศรีวิชัย โดยสันนิษฐานว่าได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นประเพณีความเชื่อของพราหมณ์ศาสนิกชนและพุทธศาสนิกชน มีพุทธตำนานเล่าขานสืบทอดกันมาว่า หลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงได้ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์ปราบเดียริณี ณ ปามะม่วง กรุงสาวัตถี และได้เสด็จไปทรงจำพรรษา ณ ดาวดึงส์ เพื่อทรงโปรดพระพุทธรูปมาตา จนพระพุทธรูปมาตาได้ทรงสิ้นพระชนม์ลง จึงทรงได้เสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ เมื่อพระอินทร์ทรงทราบจึงได้นิมนต์บันไดนาค บันไดแก้ว และบันไดเงิน ทอดลงมาจากสรวงสวรรค์ เมื่อพุทธศาสนิกชนได้ทราบจึงพร้อมใจกันมาเฝ้ารับเสด็จที่หน้าประตูนครสังกัสสะ ในตอนเช้าของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พร้อมกับได้จัดเตรียมภัตตาหารเพื่อถวายแด่พระพุทธรูป

พิธีกรรม

1) การแตงนม

นมพระ หมายถึง พนมพระ เป็นพาหนะที่ใช้บรรทุกพระลาก นิยมทำ 2 แบบ คือ ลากพระทางบก เรียกว่า นมพระ ลากพระทางน้ำ เรียกว่า “เรือพระ” นมพระสร้างเป็นร้านมามีไม้สองท่อนรองรับข้างล่าง ทำเป็นรูปพญานาค มีล้อ 4 ล้ออยู่ใต้ตัวพญานาค ร้านมามีไม้ไผ่สานทำฝาผนัง ตกแต่งลวดลายระบายสีสวย รอบ ๆ ประดับด้วยผ้าแพรสี ธงริ้ว ธงสามชาย ธงราว ธงยืนห้อยระยงประดับต้นกล้วย ต้นอ้อย ทางมะพร้าว ดอกไม้สดทำอุบะห้อยระย้า มีต้มห่อด้วยใบพ้อ แขนวนหน้านมพระตัวพญานาคประดับกระจกแวววาวสีสวย ข้าง ๆ นมพระแขวนโพน กลอง ระฆัง ฆ้อง ด้านหลังนมพระวางเก้าอี้ เป็นที่นั่งของพระสงฆ์ ยอดนมอยู่บนสุดของนมพระ ได้รับการแต่งอย่างบรรจงดูแลเป็นพิเศษ เพราะความสง่าได้สัดส่วนของนมพระขึ้นอยู่กับยอดนม

2) การอัญเชิญพระลากขึ้นประดิษฐานบนนมพระ

พระลาก คือ พระพุทธรูปยืน แต่ที่นิยมคือ พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 พุทธบริษัทจะสรงน้ำพระลากเปลี่ยนจ্বর แล้วอัญเชิญขึ้นประดิษฐานบนนมพระ แล้วพระสงฆ์จะเทศนาเรื่องการเสด็จไปดาวดึงส์ของพระพุทธเจ้า ตอนเช้ามีดในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ชาวบ้านจะมาตักบาตรหน้านมพระ เรียกว่า ตักบาตรหน้าล้อ เสร็จแล้วจึงอัญเชิญพระลากขึ้นประดิษฐานบนนมพระ ในตอนนี้บางวัดจะทำพิธีทางไสยศาสตร์เพื่อให้การลากพระราบรื่น ปลอดภัย

พระพุทธรูปยืน

3) การลากพระ

ใช้เชือกแบ่งผูกเป็น 2 สาย เป็นสายผู้หญิงและสายผู้ชาย โดยใช้โพน (ปิด) ฆ้อง ระฆัง เป็นเครื่องตีให้จังหวะระเ้าใจในการลากพระ คนลากจะเบียดเสียดกันสนุกสนานและประสานเสียงร้องบทลากพระเพื่อผ่อนคลาย ตัวอย่าง บทร้องที่ใช้ลากพระสร้อย : อีสาระพา เฮโล เฮโล ไอ้ไทรกลมกลมห้วนมสาวสาว ไอ้ไทรยาวยาว สาวสาวชอบใจ

ประเพณีชักพระ ทอดผ้าป่า หรือ ประเพณีลากพระ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประเพณีลากพระ เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง สามัคคีพร้อมใจกันในการทำบุญทำทาน จึงให้สาระและความสำคัญ ดังนี้

- 1) ชาวบ้านเชื่อว่า อาานิสงส์ในการลากพระ จะทำให้ฝนตกตามฤดูกาล เกิดคติความเชื่อว่า “เมื่อพระหลบหลัง ฝนจะตกหนัก” นมพระจึงสร้างสัญลักษณ์พญานาค เพราะเชื่อว่าให้น้ำ การลากพระจึงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเกษตร
- 2) เป็นประเพณีที่ปฏิบัติตามความเชื่อว่า ใครได้ลากพระทุกปี จะได้บุญมาก ส่งผลให้พบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น เมื่อนมพระลากผ่านหน้าบ้านของใคร คนที่อยู่ในบ้านจะออกมาช่วยลากพระ และคนบ้านอื่นจะมารับทอลากพระต่ออย่างไม่ขาดสาย
- 3) เกิดแรงบันดาลใจ แต่งบทร้อยกรองสำหรับขับร้องในขณะที่ช่วยกันลากพระ ซึ่งมักจะเป็นบทกลอนสั้น ๆ ตลก ขบขัน และได้ตอบกัน ได้ฝึกทั้งปัญญา และปฏิภาณไหวพริบ

เรือพระ

เรือพระ คือ รถหรือล้อเลื่อนที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือแล้ววางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้ เรียกว่า “นม” หรือ “นมพระ” ยอดบุษบก เรียกว่า “ยอดนม” ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานแล้วลากในวันออกพรรษา ลากพระทางน้ำ เรียกว่า “เรือพระน้ำ” ส่วนลากพระ ทางบก เรียกว่า “เรือพระบก” สมัยก่อนจะทำเป็นรูปเรือ ให้คล้ายเรือจริง ๆ และต้องทำให้มีน้ำหนักน้อยที่สุด จึงใช้ไม้ไผ่สานมาตกแต่งส่วนที่เป็นแคมเรือ และหัวท้ายเรือ คงทำให้แน่นหนา ทางด้านหัวและท้ายทำอนคล้ายหัว และท้ายเรือ แล้วตกแต่งเป็นรูปพญานาค ใช้กระดาษสีเงินสีทองทำเป็นเกล็ดนาค กลางลำตัวพญานาคทำเป็นร้านสูงราว 1.50 เมตร เรียกว่า “ร้านม้า” ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ บุษบก ซึ่งแต่ละที่จะมีเทคนิคการออกแบบบุษบก มีการประดิษฐ์ประดอยอย่างมาก หลังคาบุษบกนิยมทำเป็นรูปจักรมุข ตกแต่งด้วยหางหงส์ ซ่อฟ้าใบระกา และทุกครอบคร้วต้องเตรียม “แหงต้ม” เตรียมหาใบกระพ้อ และข้าวสาร ข้าวเหนียวเพื่อนำไปทำขนมต้ม “แหวนเรือพระ”

ใบงานที่ 11

เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

คำชี้แจง ผู้เรียนศึกษาความรู้เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา เกี่ยวกับอาชีพของคนไทย แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

1. คนในภาคกลางและภาคใต้นิยมรับประทาน เป็นอาหารหลัก
2. คนในภาคเหนือและภาคอีสานนิยมรับประทาน เป็นอาหารหลัก
3. ตามความเชื่อของคนไทย เทวดาที่ประจำต้นข้าว คือ
4. พิธีทำขวัญข้าวนิยมกระทำเมื่อ
.....
.....
5. พิธีทำขวัญข้าวของชาวนา ทำเพื่อ
.....
.....
6. พิธีทำขวัญข้าวในลานนวดหรือทำขวัญข้าวเข้าบ้านมีวิธีการทำ คือ
.....
.....
7. เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าวชาวนานิยมมีการละเล่นเพื่อ
.....
.....
8. เพลงที่นิยมใช้ร้องเพลงหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว คือ
.....
.....

ใบงานที่ 12

เรื่อง ความสำคัญของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

คำชี้แจง ผู้เรียนดูภาพ แล้วช่วยกันบอกว่าเป็นอาหารของภาคใด

	
ขนมจีนชาน้ำ ภาค	น้ำพริกหนุ่ม ภาค
	
ขนมจีนน้ำเงี้ยว ภาค	เมี่ยงคำ ภาค
	
ลาบหมู ภาค	ผัดสะตอใส่กุ้ง ภาค
	
ข้าวซอย ภาค	ห่อหมก ภาค

	
ส้มตำ ภาค	แกงเลียง ภาค
	
น้ำพริกกะปิ ภาค	อาหารชุดขันโตก ภาค
	
ไก่ทอดผัดไทย ภาค	ต้มยำกุ้ง ภาค
	
ยำมะม่วง ภาค	แกงเขียวหวาน ภาค

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (16 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
ประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคมและ ประเทศไทย	1. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเภท วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและค่านิยม ของชุมชน สังคมและ ประเทศไทย	วัฒนธรรมประเพณี ของไทยควรยึดถือ ประเพณีและปฏิบัติตน เพื่อจะได้ดำรงและ อนุรักษ์ไว้	ขั้นนำ 1. ผู้สอนกล่าวทักทายผู้เรียนพร้อมทั้ง เล่าเรื่องการเข้าร่วมประเพณีสำคัญ ในชุมชน และให้ผู้เรียนแสดงความ คิดเห็นในการเข้าร่วมประเพณี สำคัญในชุมชนของตนเอง 2. ผู้สอนยกตัวอย่างประเภทของ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทยให้ผู้เรียนฟัง ขั้นสอน 3. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียน กลุ่มละ 5 คน โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ตน เคยเข้าร่วมในชุมชน พร้อมทั้งให้ ผู้เรียนสรุปจากการแลกเปลี่ยน ลงในกระดาษ	1. ใบความรู้เรื่อง ประเภท วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีสำคัญ ของไทย 2. ใบงาน เรื่อง ประเภทของ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย 3. แบบทดสอบ หลังเรียน	1. สังเกตความ ร่วมมือในการ แสดงความคิดเห็น และการทำ กิจกรรมร่วมกัน ในกลุ่ม 2. ตรวจผลงานในการ ทำใบงาน 3. ผลจาก แบบทดสอบ หลังเรียน

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ประภาวัฒนธรรมนิยม วัฒนธรรมนิยม ประเพณี (16 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
	3. ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศไทย		4. ผู้สอนให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 5. ผู้สอนอธิบายถึงประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 13 - 16 เรื่อง ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย 6. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำรายงาน เรื่อง วัฒนธรรมนำพาชีวิต		

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา วัฒนธรรมนำพาชีวิต รหัสวิชา สค 13047 จำนวน 2 หน่วยกิต
เรื่อง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน สังคม และประเทศ : ประภาทวัฒนธรรม นิยม ประเพณี (16 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	ความคิดรวบยอด	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดผล ประเมินผล
			ขั้นสรุป 7. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบ หลังเรียนในเรื่องวัฒนธรรม 8. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุป เรื่อง ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย โดยการสนทนา 9. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ในการปฏิบัติตน เพื่อรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและ ค่านิยมของชุมชนไว้		

ใบความรู้ เรื่อง ประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

ค่านิยมของสังคมไทย

ค่านิยม (Value) ของสังคมไทย หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนาจะได้ ปรารถนาจะเป็นหรือกลับกลายมาเป็น มีความสุขที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็น เจ้าของค่านิยมในสังคมจึงเป็น **“วิถีของการจัดรูปความประพฤติ”** ที่มีความหมายต่อบุคคล เป็นแบบฉบับของความคิดที่มีคุณค่าสำหรับยึดถือในการปฏิบัติ ตัวของคนในสังคม

ความหมายของค่านิยม

คำว่า ค่านิยม นั้น มีท่านผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ซึ่งพอสรุปได้ว่า

ค่านิยม เป็นแนวความคิด ความเชื่อ เป็นอุดมการณ์ เป็นความต้องการของกลุ่มคนในสังคม ซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าควรแก่การนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เป็นกรอบของการดำเนินชีวิต เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม ทั้งนี้ อยู่ในดุลยพินิจของตนเอง เพราะจะมีค่านิยมที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ ควบคู่ไปกับแต่ละสังคม เพราะค่านิยมของแต่ละสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ เป็นมรดกทางความคิดของคนไทย และเป็นพื้นฐานของการเกิดขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอีกด้วย

ลักษณะของค่านิยม

ลักษณะของค่านิยม พอสรุปได้ดังนี้

1. กำหนดการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม
2. สมาชิกในสังคมยึดถือมานาน
3. ค่านิยมที่ยึดถือกันเป็นความต้องการของคนในสังคม
4. สมาชิกในกลุ่มให้การยอมรับ

ดังนั้น ค่านิยมจึงเป็นรูปแบบความต้องการของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ที่มีเป้าหมาย มีการยึดถือของสมาชิกในกลุ่มนั้น โดยส่งผลให้เกิดการตัดสินใจของคนในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติสืบทอดเป็นวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งที่น่ากระทำและน่ายกย่อง

ค่านิยมทางนำไปสู่การปฏิบัติเป็นวัฒนธรรม

ลักษณะค่านิยมของสังคมไทยในอดีต

วิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีต ส่วนใหญ่ยึดมั่นปฏิบัติสืบตามบรรพบุรุษ พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ ทั้งนี้ เพื่อทำให้เกิดสุขสบาย ไม่อยากให้ใครเดือดร้อน วิถีชีวิตเป็นแบบเรียบง่ายไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แม้ว่า จะมีระบบข้ากับเจ้า บ่าวกับนายก็ตาม ค่านิยมของสังคมไทย ในอดีตจะมีลักษณะดังนี้

1. ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา

คนไทยในอดีตส่วนใหญ่ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อทำแล้ว เกิดความสบายใจ มีความสุขจากการทำบุญ ทำให้คนมีจิตใจดี มีความอ่อนโยน มีเมตตา กรุณา การประพฤติ ตามหลักธรรมคำสอนทำให้คนเป็นคนดี อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวด้วย

2. เชื่อเรื่องในกฎแห่งกรรม

เป็นแนวทางของสังคมไทยในอดีต เกิดความกลัว ละอายต่อการทำบาป เพราะเมื่อตายแล้ว ต้องตกนรกทำให้เกิดการทำบุญหรือทำความดี เพื่อหนทางสู่สวรรค์นั่นเอง

3. เชื่อในเรื่องวิญญาณ ภูตผีปิศาจ

มีความเชื่อในเรื่องอำนาจลึกลับที่มีอยู่เหนือมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งที่ดี หรือสิ่งที่ร้าย ด้วยเหตุผลนี้จึงมีพิธีกรรมเกิดขึ้นมากมายซึ่งเป็นความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เช่น เชื่อในเรื่องเจ้าที่เจ้าทาง ฝ้ายบ้านผีเรือน เป็นต้น

4. ยกย่องระบบศักดินา

เป็นความเชื่อที่ว่าเป็นผู้มีบารมี ความร่ำรวย บุคคลในตระกูลสูงศักดิ์ คือ ผู้ที่เทพเจ้าบันดาล ให้มาเกิดจึงได้รับการยกย่อง เกรงกลัว

5. เคารพผู้อาวุโส

อาจหมายถึงผู้ที่สูงอายุ ด้วยคุณวุฒิและวัยวุฒิ มีความเชื่อว่าผู้อาวุโสเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความสามารถ เช่นสำนวนที่ว่า “ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน” การเคารพผู้อาวุโส จะทำให้มีความสุข เจริญก้าวหน้า

6. มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ

เพราะการประกอบอาชีพจะอาศัยแม่น้ำ ลำคลอง หรือจากน้ำฝน มีการหาของป่า ถ้าปีใด เกิดความแห้งแล้ง จะเป็นปัญหาทางการเกษตรเป็นอย่างยิ่ง เพราะยังไม่มี การคิดค้นเทคโนโลยีสมัยใหม่

7. เชื้อถือโชคกลาง

เมื่อชีวิตอยู่กับธรรมชาติ จึงถือว่าสิ่งลึกลับจะช่วยให้เกิดสิ่งดีหรือร้ายได้ และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมาก เช่น เสียงทักของจิ้งจก ตึกแก ขณะจะออกจากบ้าน เมื่อได้ยินเสียงก็ให้เลิกล้ม ความตั้งใจเสียหรือเลื่อนเวลาเดินทางออกไป

8. ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

แสดงถึงการพึ่งพาอาศัยกัน มีการปรึกษาหารือ ทำให้ชีวิตไม่เหงา รู้สึกตนเองยังมีคุณค่า ในสังคม

9. ยึดมั่นในจารีตประเพณี

คนส่วนใหญ่ต่างยอมรับกฎเกณฑ์ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาว่าเป็นสิ่งดีงาม และต้องรักษาแบบแผนไว้ สืบต่อกันไป การไม่ปฏิบัติตามกฎย่อมถูกตำหนิและเป็นที่ยกย่องของสมาชิกในสังคม

10. นิยมอำนาจและบารมี

เนื่องจากสภาพสังคมในอดีต เป็นระบบศักดินา จึงทำให้กลุ่มผู้มีอำนาจพยายามสร้าง ซึ่งเป็นการส่งผลทำให้เกิดบารมีในตนเอง ไปสู่การเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง มีเมตตาต่อผู้ยากไร้ทำให้เกิดระบบ อุปถัมภ์

11. ชอบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สังคมไทยในอดีตมีความเข้าใจไว้วางใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือแม้แต่การทำงาน ที่ต้องใช้เวลาจำกัด เช่น การทำนา ทำไร่ หรือจัดงานบุญที่บ้านหรือที่วัด ก็นิยมช่วยเหลือกันเรียกประเพณี นิยมนี้ว่า “การลงแขก” เป็นต้น

12. พึ่งพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

เป็นการใช้ชีวิตแบบสันโดษ เพื่อสอดคล้องกับหลักธรรม เป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมมากกว่า การแสวงหาความก้าวหน้า ต้องการความสบายใจ การทำงานจึงไม่เป็นระบบ ไม่มีการวางแผนชีวิตในระยะยาว

ลักษณะค่านิยมของสังคมไทย

สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ตามสภาพของสิ่งแวดล้อม และกาลเวลา มีการติดต่อค้าขาย สัมพันธ์ทางการทูตกับต่างประเทศ มีทุนให้ครูอาจารย์ไปดูงานต่างประเทศ การช่วยเหลือ ทางด้านเทคโนโลยีแก่สถาบันการศึกษา ทำให้มีการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ ค่านิยมตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของสังคมไทย เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมไทยด้วย ดังนี้

1. ยึดถือในพระพุทธศาสนา

เช่นเดียวกับในอดีต มีการศึกษาพระธรรมวินัยอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนมีการปรับปรุงแก้ไข กฎเกณฑ์ข้อบังคับของสงฆ์ ประชาชนมีบทบาทตรวจสอบพฤติกรรมทางวินัยสงฆ์ได้ เพื่อป้องกันปัญหา การแสวงหาผลประโยชน์จากพุทธศาสนา

2. เคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์

สังคมไทยต่างจากสังคมชาติอื่น กษัตริย์ไทยเปรียบเสมือนสมมติเทพ คอยดูแลทุกข์สุข ของประชาชน ทำนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจ พระองค์เป็นทุกสิ่ง ทุกอย่าง ในชีวิตของคนไทย เป็นที่เคารพของคนไทยเป็นอย่างยิ่ง

3. เชื่อในเรื่องของเหตุผล ความเป็นจริง และความถูกต้องมากขึ้นกว่าในอดีต

ในสภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ปัจจุบันสังคมไทยปลูกฝังให้คนไทยรู้จักคิดใช้ปัญญามีเหตุผล มากขึ้น เช่น ได้ออกกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองเจ้าของความคิด ไม่มีใครลอกเลียนแบบได้ เรียกว่า “ลิขสิทธิ์ทางปัญญา” เป็นต้น

4. ค่านิยมในการให้ความรู้

ปัจจุบันสังคมไทยมีการแข่งขันกันตลอดเวลา การจะพาตนเองให้รอดจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในสังคมได้ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถที่โดดเด่น จึงเป็นสิ่งที่คนไทยในสังคมปัจจุบันต้องแสวงหา

5. นิยมร่ำรวยและมีเกียรติ

สังคมไทยปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องความร่ำรวยและเงินทอง เพราะมีความเชื่อว่าเงินทอง สามารถบันดาลความสุขตอบสนองความต้องการของคนได้ ขณะเดียวกันก็จะมีชื่อเสียงเกียรติยศตามมา จึงเป็นจุดเร้าให้ทุกคนอยากรวย ไม่ว่าจะหาเงินมาด้วยวิธีที่ถูกต้องจากการทำงาน หรือการได้มาด้วยการ ฉ้อโกง จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนในสังคม

6. มีความเชื่อมั่นตนเองสูง

เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยทุกคนกล้าตัดสินใจ และกล้าแสดงออกทางความคิด และการกระทำมีบุคลิกภาพเหมาะสม ที่จะเป็นผู้นำที่ดี

7. ชอบแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น

ลักษณะกลัวการเสียเปรียบ กลัวสู้เพื่อนไม่ได้ เพื่อการอยู่รอดจึงต้องกระทำการแย่งชิง แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง

8. นิยมการบริโภค

นิยมบริโภคของแพง เลียนแบบอย่างตะวันตก รักความสะดวกสบาย ใช้จ่ายเกินตัว เป็นการ นำไปสู่การมีหนี้สินมากมาย

9. ต้องทำงานแข่งกับเวลา

ทุกวันนี้คนล้นงาน จึงต้องรู้จักกำหนดเวลา การแบ่งแยกเวลาในการทำงาน การเดินทางและ การพักผ่อน ให้ชัดเจน

10. ชอบอิสระ ไม่ชอบอยู่ภายใต้อำนาจใคร

ไม่ชอบการมีเจ้านายหลายคน ในการทำงานมักประกอบอาชีพอิสระ เปิดกิจการเป็นของ ตนเอง

11. ต้องการสิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเท่าเทียมกัน

หญิงไทยในยุคปัจจุบันจะมีความคล่องแคล่ว สามารถบริหารงานได้เช่นเดียวกับผู้ชายเป็นที่พึงของครอบครัวได้ ภรรยาจึงไม่ใช่ช้างเท้าหลังต่อไป

12. นิยมการทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน

ซึ่งการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่มีความเจริญทางวัตถุมากกว่าทางจิตใจ ผู้ใหญ่ควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน เหมาะสมกับศีลธรรมจรรยา

13. นิยมภาษาต่างประเทศ

ปัจจุบันภาษาต่างประเทศมีความสำคัญจำเป็นมาก เพราะต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารทางธุรกิจและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตำรา หรืออินเตอร์เน็ตมีความจำเป็น ต้องรู้ทางภาษาต่างประเทศ หากไม่มีก็ยากต่อการศึกษาและนำไปใช้

ค่านิยมทั่วไปของสังคมไทย

ค่านิยมทั่วไปของสังคมไทย มีทั้งดีและไม่ดี ซึ่งแล้วแต่ทัศนคติของแต่ละกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มคนตามโอกาสหรือวาระต่าง ๆ หากสิ่งใดที่เราเห็นว่าไม่ดีควรหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ สิ่งใดเห็นว่าดีเป็นประโยชน์แก่สังคมเราก็ควรปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสังคมให้ดีขึ้น ค่านิยมทั่วไปของสังคมไทย มีดังนี้

1. ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
2. เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา
3. นับถือเงินตรา ยึดมั่นในเงินทองสิ่งของมากกว่าความดี ให้ความสำคัญยกย่องต่อผู้มีอำนาจ
4. ขาดระเบียบวินัย เช่น คำพูดที่ว่า “ทำอะไรตามใจคือไทยแท้”
5. เคารพผู้อาวุโส ยกย่องผู้มีความรู้
6. รักความสนุก ชอบความสบาย รักความอิสระ ไม่ชอบขัดใจใคร
7. มีความกตัญญูรู้คุณ รักพวกพ้อง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
8. ไม่ตรงต่อเวลา ชอบผัดผ่อนเลื่อนเวลา
9. ขาดความอดทน ขาดความกระตือรือร้น เชื้อชื้อกลาง อยากรวย ชอบเล่นการพนัน
10. ชอบงานพิธี สอดรู้สอดเห็น สัมง่าย ชอบนับญาติ
11. ชอบโฆษณา ชอบของแจกของแถม เห็นใครดีกว่าไม่ได้
12. ชอบต่อรอง ชอบพูดหรือบอกเล่าเกินความจริง

ค่านิยมสังคมเมืองและสังคมชนบท

ค่านิยมสังคมเมือง

1. ชอบหรูหรา ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย
2. นิยมสินค้า Brand name จากต่างประเทศ
3. ยกย่องผู้มีอำนาจเงินทอง
4. นิยมในเรื่องวัตถุ
5. เห็นแก่ตัว มีการแข่งขันกันมาก
6. เชื่อในเรื่องหลักการเหตุผล
7. ชอบเสี่ยงโชค
8. ร่วมงานหรือพิธีกรรมทางศาสนาน้อย
9. ชีวิตอยู่กับเวลา แข่งขันกับเวลา
10. ขาดความมีระเบียบวินัย
11. ไม่ชอบเห็นใครเหนือกว่า เห็นแก่ตัว

ค่านิยมสังคมชนบท

1. ประหยัด อุดออม เศรษฐกิจพอเพียง
2. นิยมภูมิปัญญาไทย สินค้าไทย
3. ยกย่องคนดี ความมีน้ำใจ
4. นิยมเรื่องคุณงามความดี มีจริยธรรม
5. เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ส่วนรวม
6. เชื่อโชคลาง ไสยศาสตร์
7. ชอบเล่นการพนัน
8. ชอบทำบุญ ร่วมพิธีกรรมทางศาสนา
9. ชีวิตขึ้นอยู่กับธรรมชาติ อาศัยธรรมชาติ
10. พึ่งพาอาศัยกันและกัน
11. มีความสันโดษ พอใจในสิ่งที่มีอยู่

ค่านิยมพื้นฐาน และแนวทางปฏิบัติ ตามค่านิยมพื้นฐานที่ควรยกย่องในสังคม

ค่านิยมทางสังคมมีส่วนร่วมส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าแก่สังคมได้ จึงควรปลูกฝังให้มากขึ้นในสังคม โดยค่านิยมพื้นฐานนั้น คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ประกาศใช้เพื่อปลูกฝังแก่ประชาชนชาวไทย เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2525 มีดังนี้

1. การพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างราบรื่น

2. การประหยัดและอดออม ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินส่วนตัวหรือส่วนรวมก็ตาม
3. การมีระเบียบและเคารพกฎหมาย ควรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขในสังคม
4. การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา คือ การทำความดีละเว้นความชั่ว
5. ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการแสดงออกด้วยการกระทำ เช่น เสียภาษีให้รัฐ เคารพกฎหมายปฏิบัติตามหลักของศาสนา เคารพเทิดทูนปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ให้ใครมาทำลาย

นอกจากค่านิยมที่กล่าวมาแล้ว ค่านิยมดี ๆ ที่น่ายกย่องและควรปลูกฝังในสังคมไทยยังมีอีกหลายประการ

1. ค่านิยมเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย ใช้สินค้าไทย ดังคำกล่าวที่ว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ”
2. มีความขยัน อดทน มุ่งมั่นในการทำงาน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาชีวิต
3. มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคนดีไม่คดโกงไม่เห็นแก่ตัว
4. มีความกตัญญูรู้คุณ เคารพผู้อาวุโส ไม่ผูกพยาบาท หาโอกาสตอบแทนผู้มีพระคุณ
5. ยกย่องทำความดี สนับสนุนและส่งเสริมทำความดี
6. มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อความสงบสุขของสังคม

8. เห็นความสำคัญของครอบครัว ในฐานะที่เป็นรากฐานในการพัฒนาเยาวชน พัฒนาคนช่วยกันรักษาสาธารณสมบัติและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ค่านิยมที่ควรแก้ไขในสังคมไทย

ค่านิยมของสังคมไทยนั้น ไม่ใช่จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะค่านิยมที่ไม่ควรยกย่องที่เกิดขึ้นในสังคมก็ยังมีอยู่มาก ซึ่งถ้าคนในสังคมปฏิบัติยึดถือ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมนั้น ๆ ได้ ดังนั้น ค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ควรแก้ไข ซึ่งมีดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับวัตถุ หรือเงินตรา ย่อมก่อให้เกิดผลเสียได้รับการดูถูกดูแคลน เป็นที่รังเกียจต่อสังคม
2. ยึดถือในตัวบุคคล ยกย่องผู้มีอำนาจ มีเงิน
3. รักพวกพ้อง รักความสนุกสนาน ความสบาย
4. รักความหรูหรา ฟุ่มเฟือย นิยมใช้สินค้าแพง
5. ไม่ตรงเวลา ขาดระเบียบวินัย ขาดความกระตือรือร้นและความอดทน
6. เชื่อเรื่องโชคลาง อำนาจเหนือธรรมชาติ ชอบเล่นการพนัน
7. ขาดความเคารพผู้อาวุโส
8. นับถือวัตถุมากกว่าพระธรรม ทำบุญเอาหน้า หวังความสุขในชาติหน้า
9. นิยมตะวันตกกลืนภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาของชาติ จนทำให้ภาษาไทยผิดเพี้ยน
10. พุดมากกว่าทำ หน้าใหญ่ใจโต สอรู้สอเห็น เห็นใครดีไม่ได้

ค่านิยมเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาได้เช่นเดียวกับความเชื่อ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ปฏิบัติอยู่ก็ควรจะระลึกไว้ว่า สิ่งใดดี สิ่งใดเหมาะสม ในสภาพสังคมปัจจุบัน เราจึงควรเลือกให้ได้ว่าค่านิยมใดคือค่านิยมที่ดีและควรปฏิบัติ

การสร้างค่านิยมให้กับเยาวชน

ถ้าเด็กหรือเยาวชนในวันนี้ เป็นผู้ที่มียุคค่า มีปัญญา เป็นผู้มีคุณธรรมและสติปัญญาในทางที่ถูกต้อง สังคมไทยจะได้ผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญที่สุดในการแต่งแต้มคุณธรรมความดีหรือสิ่งที่เลวร้ายให้กับเด็กได้ ดังนั้น การอบรมเยาวชนให้เป็นคนดีสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. สถาบันครอบครัวสามารถปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เยาวชนได้ โดยพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก เพื่อให้เขาเติบโตมาอย่างมีคุณภาพทั้งร่างกายและจิตใจ
2. สถาบันการศึกษา ให้การอบรมสั่งสอนในด้านความรู้ คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม โดยครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ เพื่อสร้างเขาให้เป็นคนดี
3. การปลูกฝังทั้ง 2 สถาบัน นอกจากจะอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ควรปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลแห่งความถูกต้อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติว่าสิ่งที่ตนได้ปฏิบัตินั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้อง

พลเมืองดีตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย

พลเมืองดีย่อมเป็นที่ต้องการของสังคมทุกสังคม สถาบัน และสถานะของตนเอง ดังนั้น พลเมืองดีจึงต้องได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม ดังนี้

1. สถาบันทางสังคมทุกสถาบัน โดยเฉพาะสังคมแรก คือ ครอบครัว ต้องอบรมให้เด็กไทยมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา เป็นต้น
2. ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในฐานะเป็นพลเมืองไทย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. สอนให้เยาวชนรู้จัก และปฏิบัติตามสถานภาพและบทบาทของตนเองโดยมีความรับผิดชอบ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

การปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม

พลเมืองดีต้องมีเกณฑ์ในการปฏิบัติ สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณานั้น ดูจากภาระหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งมีผลตอบสนองต่อการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ

คำว่า “ภาระ” หมายถึง หน้าที่ต้องปฏิบัติ

คำว่า “หน้าที่” หมายถึง กิจที่ต้องทำตามสถานภาพที่ได้รับ

ภาระหน้าที่ หมายถึง สิ่งที่ต้องปฏิบัติตามสถานภาพของบุคคลที่มีอยู่ ซึ่งภาระหน้าที่ของบุคคลในสังคมจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ในการพิจารณาของสังคมนั้นเป็นหลัก ซึ่งจะถูกกำหนดโดยปัจจัย 4 ประการ ดังนี้

1. **สถานภาพในขณะนั้น** คือ ตำแหน่งในสังคมของบุคคลในขณะนั้น เช่น ครู แพทย์ เป็นต้น

ครูอบรมสั่งสอนให้ความรู้

แพทย์รักษาคนไข้

2. **บรรทัดฐานของสังคม** คือ ระเบียบแบบแผนแห่งพฤติกรรม เกิดจากการปฏิบัติจะละเมิดมิได้ เช่น ประชาชนเสียภาษีอากร ชายไทยอายุ 20 ปีต้องเกณฑ์ทหาร

3. **จารีตประเพณี** วัฒนธรรมและค่านิยม เป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่น บุตรต้องกตัญญูต่อบิดามารดา เด็กผู้อ่อนวัย ให้ความเคารพผู้อาวุโส

บุตรกตัญญูเลี้ยงดูบิดามารดา

เด็กผู้อ่อนวัยให้ความเคารพผู้อาวุโส

4. **หลักพระพุทธศาสนา** เป็นหลักคำสอน ให้กำหนดแนวคิด แบ่งภาระหน้าที่ตามสถานภาพในทิศ 6 ซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกันตามบทบาทที่ได้รับ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ทิศเบื้องหน้า	บิดามารดา
ทิศเบื้องขวา	ครู อาจารย์
ทิศเบื้องซ้าย	มิตร สหาย
ทิศเบื้องบน	พระสงฆ์
ทิศเบื้องหลัง	ภรรยา สามี
ทิศเบื้องล่าง	คนรับใช้ ผู้ใต้บังคับบัญชา

ภาระหน้าที่นั้น หากบุคคลสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ย่อมทำให้ตนเอง ครอบครัวและสังคม มีความสงบสุข ในทางตรงกันข้าม ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดปัญหาความเสียหายต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

การปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีตามประเพณีไทย

การเป็นคนดีของสังคมนั้นวัดกันได้ที่จิตใจ ถ้าจิตใจดีมีคุณธรรม ยึดมั่นในคุณงามความดีก็จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่มองเห็นได้ สังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ได้อบรมสั่งสอนสมาชิกทุกคนเป็นคนดี ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และทุกสถาบันทางสังคมต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะอบรมสั่งสอนให้สมาชิกทุกคนเป็นคนดีของสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักและสถาบันแรกในการอบรมขัดเกลาสมาชิก มีวัฒนธรรมคำสอนสืบทอดในการอบรม สั่งสอนบุตร ธิดาให้มีลักษณะเหมาะสมกับประเพณีวัฒนธรรมไทย ดังนี้

1. เคารพผู้อาวุโส
2. กตัญญูกตเวที
3. รู้จักการให้อภัย
4. รู้จักภาวะและฐานะของตน ปฏิบัติตัวให้เหมาะสม
5. ผู้ชายต้องช่วยเหลือและให้เกียรติผู้หญิงซึ่งเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า
6. ผู้หญิงต้องประพฤติตนสมเป็นกุลสตรี
7. ผู้ชายต้องประพฤติให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำที่ดี
8. ไม่ทำอะไรตามใจตนเอง ต้องมีเหตุผลและสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้

สิ่งที่ครอบครัวได้อบรมสั่งสอนลูกหลานจนกลายเป็นประเพณีนั้น ส่งผลให้สมาชิกของสังคมไทยมีจริยธรรมทั้งดงาม เป็นพลเมืองดีตามวัฒนธรรมประเพณี

การส่งเสริมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

การส่งเสริมให้บุคคลในสังคมหรือในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีย่อมเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะลำพังตนเองจะประพฤติตนเป็นพลเมืองดี สำหรับคนบางคนเป็นสิ่งยากมาก แต่หากทำได้อย่างสม่ำเสมอต่อการอยู่ร่วมกัน และในแนวทางปฏิบัติ หากส่งเสริมอย่างจริงจังตนเองจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง จึงสามารถชักชวนหรือชักนำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตนตามที่ต้องการได้ แนวทางที่สามารถปฏิบัติได้ขอกล่าวเป็นตัวอย่างต่อไปนี้

1. การส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับครอบครัว การส่งเสริมในระดับนี้จะเป็นระดับที่ทำได้ง่ายที่สุด เพราะสมาชิกในครอบครัวสนิทสนมมักคุ้นกันเป็นอย่างดี ซึ่งปฏิบัติได้ดังนี้

- 1.1 พ่อแม่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูก
- 1.2 พ่อแม่ให้ความเคารพในหลักเหตุผล ให้ความยุติธรรมแก่ลูก

2. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับโรงเรียน ในโรงเรียนครูจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี โดยการปฏิบัติดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้เรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยการปฏิบัติ การเคารพเสียงข้างมาก และให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่าง

2.2 ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับผิดชอบและปฏิบัติกิจกรรมทางสังคม

3. การส่งเสริมปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในระดับชุมชนและท้องถิ่น เช่น

3.1 ให้ความร่วมมือปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของชุมชนและท้องถิ่น

3.2 ให้ความช่วยเหลือ เสียสละ ทำตนให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดความรัก สามัคคีในชุมชนและท้องถิ่น

เรื่อง ประเพณีของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ที่สำคัญเกี่ยวกับอาหารคืออะไร มีลักษณะสำคัญอย่างไร จงอธิบาย

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slightly textured appearance and is set against a dark background.

ใบงานที่ 14

เรื่อง ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลางด้าน
ศาสนาและสืบทอดความเชื่อที่สำคัญ
ได้แก่อะไรบ้าง จงยกตัวอย่าง
1 ตัวอย่าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิต
ทางการเกษตรของภาคกลาง
ได้แก่อะไรบ้าง จงยกตัวอย่าง
1 ตัวอย่าง

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. วัฒนธรรมด้านยาและการรักษา
พื้นบ้านที่สำคัญคืออะไร
จงยกตัวอย่าง 1 ตัวอย่าง

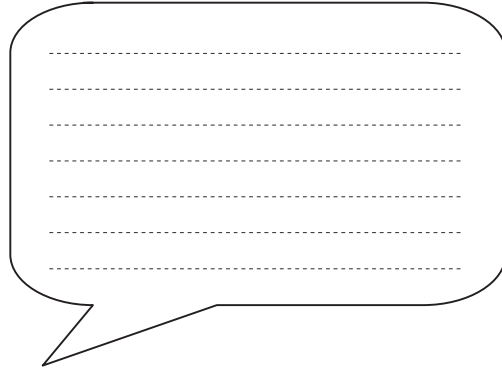
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 15

เรื่อง ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

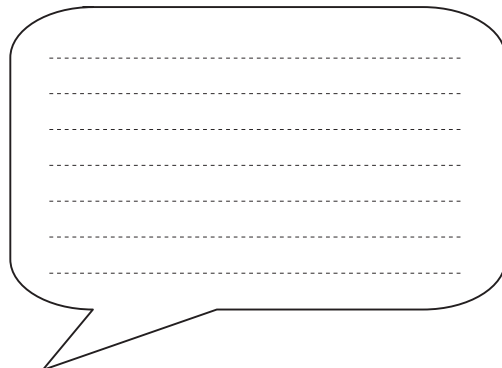
คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านอาหารของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สำคัญได้แก่อะไรบ้าง ให้ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

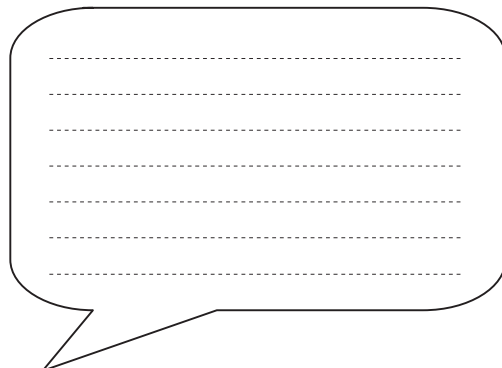
A large speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing ten horizontal dashed lines for writing.

2. วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านศาสนาและลัทธิความเชื่อของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สำคัญได้แก่อะไรบ้าง ให้ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

A large speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing ten horizontal dashed lines for writing.

3. วัฒนธรรมด้านที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตทางการเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่อะไรบ้าง ให้ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

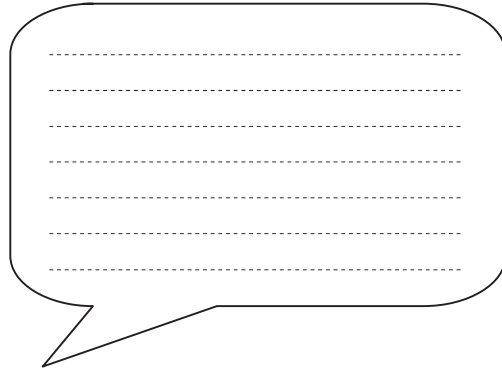
A large speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing ten horizontal dashed lines for writing.

ใบงานที่ 16

เรื่อง ประเภทของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

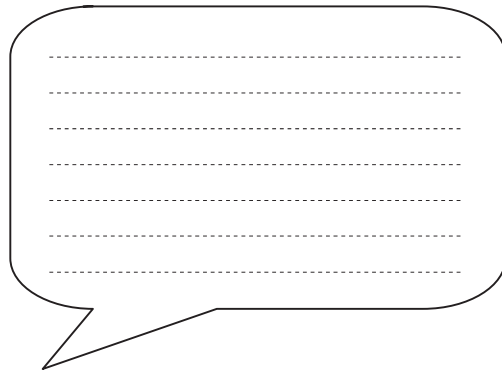
คำชี้แจง ให้ผู้เรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้
ด้านอาหารได้แก่อะไรบ้าง
ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

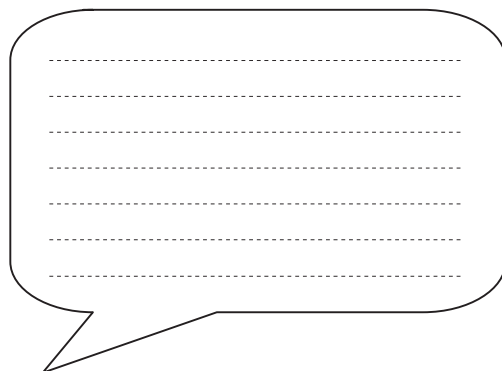
A speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing seven horizontal dashed lines for writing.

2. วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้
ด้านศาสนาและลัทธิความเชื่อ
ที่สำคัญได้แก่อะไรบ้าง
ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

A speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing seven horizontal dashed lines for writing.

3. วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้
ด้านศิลปะได้แก่อะไรบ้าง
ยกตัวอย่าง 3 อย่าง

A speech bubble with a tail pointing towards the bottom left, containing seven horizontal dashed lines for writing.

แบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง ให้เลือกข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- ข้อใดคือความหมายของวัฒนธรรม
 - ความเจริญงอกงาม
 - การพัฒนาตามสมัย
 - การดำเนินชีวิต
 - หน้าที่ของมนุษย์
- ข้อใดเป็นนามธรรม
 - กระดาษ
 - เสื้อ
 - สิ่งประดิษฐ์
 - ผีตาโขน
- นิดหน้อยเป็นเด็กที่มีสมาธิมากเมื่อพบผู้ใหญ่จะยกมือไหว้เสมอ แสดงว่านิดหน้อยมีวัฒนธรรมประเภทใด
 - คติธรรม
 - สทธรรม
 - วัตถุธรรม
 - นามธรรม
- สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้วัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงคือข้อใด
 - การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ
 - การยืมวัฒนธรรมอื่น
 - การแพร่กระจายวัฒนธรรม
 - การผสมผสานทางวัฒนธรรม
- ลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อระบบการทำงานของคนในสังคมคือเรื่องใด
 - ระบบเครือญาติ
 - เชื่อเรื่องบุญกุศล
 - เน้นพิธีกรรม
 - นิยมความสนุกสนาน
- ทำไมประเทศไทยต้องปรับให้เข้ากับกระแสโลกาภิวัตน์
 - ความทันสมัย
 - อิทธิพลต่อประเทศอื่น
 - หลีกเลี่ยงการเป็นเมืองขึ้น
 - การยอมรับของนานาชาติ
- วิธีการที่ดีที่สุดในการเลือกรับวัฒนธรรม คือข้อใด
 - ให้การศึกษา
 - จิตสำนึกในความเป็นไทย
 - เข้าใจวัฒนธรรมที่รับเข้ามา
 - ยอมรับและผสมให้เป็นของไทย
- ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นอย่างดี
 - ดูแลแต่ตัวเองอย่าต้องของจะเสีย
 - ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม
 - จับต้องเพื่อให้เกิดความรู้สึก
 - ไม่เที่ยวในประเทศตนเองเพราะกลัวจะเสียหาย
- เมื่อเอ่ยถึงสิ่งนี้เราจะรู้ว่าเป็นคนไทย
 - ต้มยำกุ้ง
 - ยี่มสยาม
 - การไหว้
 - ทุกข้อรวมกัน
- เพราะเหตุใดคนไทยจึงไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมไทย
 - เพราะสื่อนำเสนอแต่วัฒนธรรมต่างประเทศ
 - เพราะไม่ได้รับการปลูกฝังที่จริงจัง
 - เพราะคนไม่มีความรักชาติ
 - ถูกทุกข้อ

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1. ก
2. ง
3. ข
4. ค
5. ก
6. ข
7. ข
8. ก
9. ง
10. ง

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้

สภาพปัญหาที่พบ

วิธีการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้บันทึกหลังการสอน
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้อำนวยการสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. **วัฒนธรรมไทย**. เข้าถึงได้จาก www.culture.go.th/thai/ วันที่เข้าถึง 23 เมษายน 2557.

ธีรเวทย์ ประมวลรัฐการ/ปิยนถ บุนนาค. พิมพ์ครั้งที่ 9 ปีพ.ศ. 2537 **หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 0210 ประวัติสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช
บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด. **วัฒนธรรมไทย**. เข้าถึงได้จาก www.truelookpanya.com. วันที่เข้าถึง 23 เมษายน 2557

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กวี วรรณวิ และคณะ. **มปป. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.4**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ฝ่ายพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. **มปป. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ป.5**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม (ครั้งที่ 1)
พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเลือกสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทย
ที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ระหว่างวันที่ 21–25 เมษายน 2557 ณ โรงแรม พี เอ็ม วาย บี รีสอร์ท จังหวัดระยอง

1. นางสาวสุพัตรา	งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงาน กศน.
2. นางวรมน	รัตนจีน	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
3. นางกรรณกร	ชูเทพ	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
4. นางสาวบุปผา	ประกฤติกุล	ข้าราชการบำนาญ สำนักงาน กศน.
5. นางสาวจุฑาทิพย์	แก้วศิริ	ข้าราชการบำนาญ สพฐ.
6. นางสาวฐิตาพร	จินตะเกษกรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน.
7. นางประพัฒน์	มิ่งเมือง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลระยอง จังหวัดระยอง
8. นางจิตตกาญจน์	มงคลบุรณะศิริ	ครูชำนาญการ กศน.เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
9. นางชลพิชา	หาญณรงค์	ครูชำนาญการ กศน.อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
10. นางสาวบุษยา	ปิยารมย์	ครูชำนาญการ สถาบัน กศน. ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง
11. นางสาวพัชรนันท์	หลี่ประเสริฐ	ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดลานบุญ กรุงเทพมหานคร
12. นายสุภัก	จานแก้ว	ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านหลักเมตร จังหวัดนครปฐม
13. นายพงษ์พันธ์	พรมทอง	ครูชำนาญการ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
14. นางธัญวรรณ์	พงษ์เดชาตระกูล	ครูปฏิบัติการ สำนักงาน กศน.จังหวัดชัยภูมิ
15. นางพนิดา	พลธรรม	ครูปฏิบัติการ กศน.อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
16. นางลัทธพรณ	ตุงชีพ	ครูปฏิบัติการ กศน.อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
17. นางสาวคำเพียร	คณะสุข	ครูอาสาสมัคร กศน.อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
18. นางสาวศรีเมือง	บัววัฒน	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
19. นางสาวสุดา	ช่อทอง	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
20. นายพิศวัศ	นนทสิทธิ์ชัย	ครูอาสาสมัคร กศน.อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
21. นางสาวสุรีย์	พิชาลี	ครูปฏิบัติการ กศน.เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
22. นางวัลลี	สาธรรม	ครู กศน.ตำบล กศน.เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
23. นางวัชรารัตน์	ตราชื่นต้อง	ครู กศน.ตำบล กศน.เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
24. นางสาวปรีชา	คงเจริญ	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
25. นางสาวลัดดาวัลย์	หลักแก้ว	ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท
26. นายมงคล	สุวรรณศิริศิลป์	ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท
27. นางสาวจรัสรัตน์	หวั่งสิริรัตน์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงาน กศน.
28. นางสาวสุจิตรา	แสงอินทร์	พนักงานพิมพ์ ส3 สำนักงาน กศน.
29. นางสาวสมพร	รุจิกลพวงศ์	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล สำนักงาน กศน.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม (ครั้งที่ 2)
บรรณาธิการแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาเลือกสำหรับเด็กไม่มีสัญชาติไทย
ที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ
ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
ระหว่างวันที่ 6-8 พฤษภาคม 2557 ณ รอยัลเจมส์ กอล์ฟ รีสอร์ท จังหวัดนครปฐม

1. นางสาวสุดใจ	บุตรอากาศ	ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.
2. นางสาวบุปผา	ประภคติกุล	ข้าราชการบำนาญ สำนักงาน กศน.
3. นางสาวสอั้ง	อิมกมล	ข้าราชการบำนาญ สำนักงาน กศน.
4. นางสาวจุฑาทิพย์	แก้วศิริ	ข้าราชการบำนาญ สพฐ.
5. นางสาวจิตาพร	จินตะเกษกรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน.
6. นางสาวจินตนา	อยู่สินธุ์	ครูชำนาญการพิเศษ กศน.เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
7. นางจิตตกาญจน์	มงคลบุรณะศิริ	ครูชำนาญการ กศน.เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
8. นางชลพิชา	หาญณรงค์	ครูชำนาญการ กศน.อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ
9. นางลัทธพรธน	ตุงชีพ	ครูปฏิบัติการ กศน.อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
10. นางปัญชลิดา	นุศิริหาญ	ครูปฏิบัติการ กศน.อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
11. นางพนิดา	พลธรรม	ครูปฏิบัติการ กศน.อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
12. นางสุรีย์	พิชาลี	ครูปฏิบัติการ กศน.เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร
13. นายพิศวัสน์	นนทสิทธิ์ชัย	ครูอาสาสมัคร กศน.อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
14. นางสาวคำเพียร	คณะสุข	ครูอาสาสมัคร กศน.อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
15. นายพงษ์พันธ์	พรหมทอง	ครูปฏิบัติการ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร
16. นายสุภัก	จางแก้ว	ครูผู้ช่วย โรงเรียนบ้านหลักเมตร จังหวัดนครปฐม
17. นางสาววัชรชาติ	ตราชื่นต้อง	ครู กศน.ตำบล กศน.เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
18. นางวัลลี	สาธธรรม	ครู กศน.ตำบล กศน.เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
19. นางสาวศรีเมือง	บัววัฒนา	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
20. นางสาวชดา	ช่อทอง	ครู กศน. กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
21. นางสาวรัตนกร	พิมพ์ประสิทธิ์	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก
22. นางสาวอารียา	สิริปริชาชัย	ศูนย์การเรียนรู้ปารมี อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
23. นางสาวสุชีรา	จรรยาสุภาพ	ศูนย์การเรียนรู้เพื่อเด็กด้อยโอกาส อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
24. นางอติตา	ออร์เรลล์	ผู้ประสานงาน องค์กร World Education
25. นายชัยวัฒน์	อินตะ	ผู้ประสานงาน องค์กร World Education
26. นางสาวพัชรภรณ์	กันทะเอ้ย	ผู้ประสานงาน องค์กร World Education
27. นางสาวจุรีรัตน์	ห้วงสิริรัตน์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงาน กศน.
28. นางสาวสมพร	รุจิภมลพงศ์	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล สำนักงาน กศน.
29. นางสาวอรุณรัศมี	พุ่มไพศาล	เจ้าหน้าที่เทคโนโลยี สำนักงาน กศน.

คณะผู้จัดทำ

1. นายประเสริฐ	บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. นายชาญวิทย์	ทับสุพรรณ	รองเลขาธิการ กศน.
3. นายสุรพงษ์	จำจด	รองเลขาธิการ กศน.
4. นางสาวศุภินี	งามเขตต์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษา
นอกโรงเรียน สำนักงาน กศน.
5. นายประยุทธ	หลักคำ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงาน กศน.

ผู้จัดทำต้นฉบับ

1. นางสาวจิตาพร	จินตะเกษกรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน.
2. นางจิตตกาญจน์	มงคลบุรณะศิริ	ครูชำนาญการ กศน.เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร
3. นางสาวศรีเมือง	บัววัฒนา	ครู กศน.ตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
4. นางสาวสุชาดา	ช่อทอง	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผู้รับผิดชอบ

1. นายประยุทธ	หลักคำ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงาน กศน.
2. นางสาวจิตาพร	จินตะเกษกรณ์	ครูชำนาญการพิเศษ สำนักงาน กศน.
3. นางสาวศรีเมือง	บัววัฒนา	ครู กศน.ตำบล อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
4. นางสาวสุชาดา	ช่อทอง	ครู กศน.ตำบล กศน.อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

International
Labour
Organization